

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

službene stranice - www.vlada.hr/ured-zastupnika

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o najnovijim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SIJEČANJ – OŽUJAK 2014.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: www.vlada.hr/ured-zastupnika

Europski sud za ljudska prava („Sud“) je međunarodni sud ustrojen 1959. godine koji odlučuje o povredama ljudskih prava i temeljnih sloboda sadržanih u Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i sloboda („Konvencija“).

Njegova je bogata praksa o najrazličitijim aspektima povrede ljudskih prava izražena u više od 10.000 presuda i odluka koje je Sud donio od svog osnivanja.

Sud je nadležan za 47 zemalja članica Vijeća Europe, a Republika Hrvatska je potpisivanjem i ratifikacijom Konvencije dana 5. studenog 1997. godine prihvatila njegovu nadležnost.

Presude i odluke Suda imaju obvezujući učinak samo za državu koja je tužena u postupku pred Sudom. Međutim, države članice su pozvane uzimati u obzir sudsku praksu Suda, između ostalog i razmatranjem zaključaka koji se mogu izvući iz presuda u kojima je utvrđena povreda Konvencije od strane neke druge države, ako isti načelan problem postoji i u njihovim pravnim sustavima.

Upravo s ciljem povećavanja svijesti kako kod nacionalnih vlasti, tako i kod široke javnosti o konvencijskim standardima pripremljen je ovaj tromjesečni pregled sudske prakse.

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika Republike Hrvatske www.vlada.hr/ured-zastupnika dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

ČLANAK 2.	
SHCHIBORSHCH I KUZMINA protiv RUSIJE	4
CAMEKAN protiv TURSKE	6
ČLANAK 3.	
O'KEEFFE protiv IRSKE	9
ABDU protiv BUGARSKE	11
ČLANAK 5., 4.	
RUIZ RIVERA protiv ŠVICARSKE.....	13
ČLANAK 6., 1.	
LONČAR protiv BOSNE I HERCEGOVINE	15
HOWALD MOOR I DR. protiv ŠVICARSKE.....	17
ČLANAK 6., 2.	
KARAMAN protiv NJEMAČKE.....	19
ČLANAK 8.	
CUSAN I FAZZO protiv ITALIJE.....	21
GUSTOVARAC protiv HRVATSKE.....	23
ČLANAK 10.	
TEŠIĆ protiv SRBIJE	25
ČLANAK 14.	
VUČKOVIĆ i DR. protiv SRBIJE.....	27
BIAO protiv DANSKE	29
ČLANAK 1. PROTOKOLA BR.1.	
BITTO I DR. protiv SLOVAČKE	32
MONTOYA protiv FRANCUSKE3.....	34
ČLANAK 3. PROTOKOLA BR.1.	
MIHAELA MIHAI NEAGU protiv RUMUNJSKE	36
ČLANAK 35., 1.	
SOKOLOV I DR. protiv SRBIJE	38
ČLANAK 35., 3. (a)	
MARTINS ALVES protiv PORTUGALA	40
ĐUZEL protiv HRVATSKE.....	41
ČLANAK 41.	
KURIĆ I DRUGI protiv SLOVENIJE.....	44

ČLANAK 2.

PRAVO NA ŽIVOT

Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;*
- b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;*
- c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.*

POVREDA - SMRT OSOBE S DUŠEVNIM SMETNJAMA PRILIKOM POKUŠAJA PRISILNE HOSPITALIZACIJE OD STRANE POLICIJE

**SHCHIBORSHCH I
KUZMINA protiv
RUSIJE**

*zahtjev broj 5269/08
presuda od dana 16. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Sin podnositelja zahtjeva osoba je s duševnim smetnjama. Tijekom 2006. godine podnositelj

je pribavio uputnicu kojom je njegov sin upućen na bolničko liječenje u psihijatrijsku ustanovu te je stoga zatražio policijsku pomoć radi odvođenja. S obzirom da je podnositelj sin bio u stanju delirija, zamijenio je policiju s provalnicima te im prijetio nožem. Policija je pokušala izbiti nož iz njegovih ruku koristeći pendrek i kundak, međutim podnositelj sin je otrčao u kuhinju te zabarikadirao vrata. Nakon neuspjelih pregovora, policija je provalila u kuhinju. Podnositelj sin pružio je otpor pri čemu je teško ranjen, nakon čega je u komatoznom stanju prevezen u bolnicu gdje je ubrzo i preminuo. Forenzička vještačenja provedena radi utvrđivanja uzroka smrti, ukazivala su na proturječne rezultate. Prema jednim, uzrok smrti bila je kraniocerebralna trauma, a prema drugima posjekotina od noža na području vrata. Kako nije prikupljeno dovoljno dokaznih sredstava, a nalazi vještaka su bili proturječni, tijekom 2010. godine, obustavljena je istraga u kaznenom postupku, s obrazloženjem kako prema podnositeljevom sinu nije bila primijenjena pretjerana sila.

❖ OCJENA SUDA

Materijalni aspekt – povreda

Iako kraniocerebralna trauma i posjekotina nožem na području vrata predstavljaju ozljede opasne po život, čija je kombinacija mogla prouzročiti smrtnu posljedicu, u postupku nije prikupljeno dovoljno dokaza koji bi ukazivali da su navedene ozljede prouzročene od strane policije. Prilikom ispitivanja je li poduzeta policijska operacija bila isplanirana sukladno potrebama slučaja, Sud je ustanovio sljedeće. Prema mišljenju Suda, policija je trebala proći obuku temeljem koje bi se osiguralo odgovarajuće postupanje prema osobama s duševnim smetnjama. Kada se policijske operacije odnose na osobe s duševnim smetnjama kao što je u ovom slučaju to bio podnositelj sin, planiranje i izvršavanje

takvih operacija bez odgovarajuće obuke može dovesti do neuspjelih pregovora s istima.

Vlada Republike Rusije nije obrazložila zašto predmetna policijska operacija nije izvršena uz sudjelovanje odgovarajućeg medicinskog osoblja, niti zašto je stručno medicinsko osoblje pozvano tek naknadno, nakon nekoliko neuspješnih pokušaja odvođenja podnositeljevog sina, unatoč tome što iz odredaba domaćeg prava proizlazi kako je policija prisilnu hospitalizaciju osobe s duševnim smetnjama dužna provesti uz odgovarajuću medicinsku pomoć.

Uporaba posebnih sredstava prisile u obliku gumenih pendreka, nije bila u skladu s obvezom policije da u konkretnom slučaju smanji mogućnost nastanka povrede za život ili zdravlje. Ništa nije ukazivalo na to da je podnositeljev sin predstavljao opasnost za sebe ili za okolinu, budući da je cijelo vrijeme bio zabarikadiran u kuhinji.

S obzirom da je podnositeljev sin bio u stanju delirija te stoga nije uopće bio u mogućnosti shvatiti tko su policijski službenici i što žele, jedino logično rješenje je bilo pričekati dolazak medicinskog osoblja. Međutim, policija je ustrajala u odvođenju podnositeljevog sina, iako ovdje nije bila riječ o osobi koja se može smatrati uobičajenim naoružanim počiniteljem.

Sud je osobito ostao iznenađen naredbom prema kojoj su policijski službenici bili ovlašteni uporabiti vatreno oružje prema podnositeljevom sinu (čak i pod cijenu smrti), ako isti pokuša pobjeći ili napasti policiju. Iako do uporabe vatrene oružja nije došlo, Sud je mišljenja kao se radilo o nepotrebnoj mjeri koja je ukazivala na nesposobnost policije da procjeni situaciju i pravodobno reagira. Štoviše, ništa ne ukazuje na to da je izvršena policijska operacija prethodno bila isplanirana niti da je policija razmatrala uporabu blažih sredstava prisile.

Podnositeljev sin je već nekoliko puta bio prisilno hospitaliziran uz pomoć policijskih službenika budući da se svaki put opirao

odvođenju u bolnicu. Iz navedenog proizlazi kako je policija trebala predvidjeti kako će i u predmetnom slučaju podnositeljev sin pružati otpor te se stoga trebala pripremiti na odgovarajući način.

SUD:

...policija je trebala proći obuku temeljem koje bi se osiguralo odgovarajuće postupanje prema osobama s duševnim smetnjama. Kada u policijskim operacijama sudjeluju osobe s duševnim smetnjama kao što je u ovom slučaju to bio podnositeljev sin, planiranje i izvršavanje takvih operacija bez odgovarajuće obuke može dovesti do neuspjelih pregovora s istima.

Čak i pod pretpostavkom da su smrtonosne ozljede prouzrokovane ponašanjem podnositeljevog sina, Sud smatra kako je za nastanak navedenih ozljeda odgovorna neisplanirana i nekontrolirana policijska operacija. Mjere koje je policija poduzela u predmetnom slučaju nisu dosegle onaj stupanj opreza koji se može očekivati od policijskih službenika u demokratskom društvu. Policijska operacija nije bila isplanirana na način da se na najmanju moguću mjeru svede opasnost od ugrožavanja života podnositeljevog sina. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je došlo do povrede čl.2. Konvencije.

Proceduralni aspekt – povreda

Nadležna tijela koja su provela istragu u konkretnom predmetu nisu ispitala zašto je policija operaciju izvršila samovoljno bez sudjelovanja medicinskog osoblja, a što je bilo suprotno domaćem pravu. Iako se tijekom istrage ispitivala uporaba sile i posebnih sredstava prisile, nadležna tijela koja su provela istragu nisu uzela u obzir činjenicu kako se ovdje radilo o osobi s duševnim smetnjama, a ne o uobičajenom ubrojivom počinitelju. Nadalje, nadležna tijela nisu ispitivala zbog čega je policija odlučila nasilno ući u podnositeljev stan. Iako je poduzet čitav niz istražnih radnji, nadležna domaća tijela nisu ispitala spomenute ključne okolnosti, što je dovelo do propusta u istrazi. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio povredu čl.2. Konvencije u proceduralnom smislu.

Nadalje, Sud je ustanovio i kako je došlo do povrede čl. 13. Konvencije, budući da je podnositelju uskraćeno pravo na djelotvorni pravni lijek u svezi povrede čl.2. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

45.000,00 EUR nematerijalna šteta

2.550,00 EUR materijalna šteta

KLJUČNE RIJEČI

- *osoba s duševnim smetnjama*
- *prisilna hospitalizacija*
- *policajska intervencija*
- *uporaba sredstava prisile*
- *istraga o uporabi sredstava prisile*

NEMA MATERIJALNE POVREDE – UPORABA SILE JE BILA NUŽNA PROCESNA POVREDA – ISTRAGA O UPORABI SILE JE PREDUGO TRAJALA

CAMEKAN protiv TURSKE

*zahtjev broj 54241/08
presuda od 28. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

U prosincu 2000. godine policija je uhvatila podnositelja kako zajedno sa skupinom osoba ispisuju neprimjerene slogane po zidu. Nakon što je policija neuspješno pokušala izvršiti

provjeru identiteta navedene skupine, ista je otvorila vatru na policiju. Tijekom pucnjave, jedan od pripadnika skupine je ubijen, a podnositelj je ranjen u području uha.

Tijekom studenog 2001. godine, državno tužiteljstvo podiglo je optužnicu protiv trinaestorice policijskih službenika zbog usmrćivanja jedne osobe te nanošenja tjelesnih ozljeda dvjema osobama, od kojih je jedan bio podnositelj. Nakon pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka te ispitivanja relevantnih svjedoka, ustanovljeno je kako je jedan od pištolja koji je korišten u pucnjavi pripadao podnositelju. Tijekom postupka pred nadležnim sudom, podnositelj je u nekoliko navrata zahtijevao da se u njegovoj nazočnosti provede rekonstrukcija događaja radi utvrđivanja činjenica u predmetnom slučaju.

Međutim sud je odbio njegove zahtjeve. Dana 24. svibnja 2012. godine, nadležni sud je protiv policijskih službenika koji su sudjelovali u predmetnom događaju donio oslobađajuću presudu s obrazloženjem kako je upotreba oružja od strane istih bila opravdana. Podnositelj je protiv navedene presude podnio žalbu povodom koje je žalbeni postupak još uvijek bio u tijeku u trenutku donošenja presude pred ESLJP-om.

❖ OCJENA SUDA

Vezano za pretjeranu uporabu sile (materijalni aspekt čl.2. Konvencije)

Iako podnositelj tvrdi kako nije upotrijebio vatreno oružje prema policijskim službenicima, Sud ne raspolaže nikakvim uvjerljivim dokazima zbog kojih bi donio drugačiji zaključak od onog koji je donio domaći sud. U predmetnoj presudi nadležni sud je ustanovio kako je upotreba vatrenog oružja od strane policije bila u skladu s domaćim propisima. Naime, iz pribavljenih dokaza tijekom postupka proizlazi kako je pucnjavu započela skupina osoba u kojoj se nalazio počinitelj. Policija je uzvratila upotrebom vatrenog oružja koje je prema mišljenju domaćeg suda bilo opravdano. Domaći sud smatra kako je upotreba sile bila nužno potrebna radi obrane od protupravnog nasilja.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 2. Konvencije u materijalnom smislu.

Vezano za učinkovitost istrage (proceduralni aspekt čl.2. Konvencije)

Nadležna tijela učinkovito su provela istragu u predmetnom slučaju. Poduzeto je nekoliko mjera radi osiguranja dokaznih sredstava na mjestu počinjenja kaznenog djela. Policija je prikupila materijalne dokaze, napravila skice i uzela otiske prstiju osumnjičenika. Nakon toga je uslijedilo pokretanje kaznenog postupka

SUD:

...provođenje rekonstrukcije događaja četiri godine nakon počinjenja kaznenog djela ne bi bilo učinkovito. U svezi s navedenim Sud je mišljenja kako neprovođenje rekonstrukcije događaja nije moglo negativno utjecati na utvrđivanje činjenica u postupku.

protiv policijskih službenika koji su sudjelovali u predmetnom događaju. Što se tiče neprovođenja rekonstrukcije događaja, Sud napominje da se u ovom slučaju navodi stranaka u svezi tijekom događaja bitno ne razlikuju te se kao glavno pitanje postavlja je li podnositelj upotrijebio vatreno oružje ili ne. Osim toga, izrađena je skica mjesta događaja u nazočnosti podnositelja. Sud je mišljenja kako bi bilo bolje da je skica izrađena u nazočnosti branitelja podnositelja i tužitelja. Međutim, iz spisa predmeta proizlazi kako podnositelj u postupku pred domaćim sudom nije osporio izradu skice te da je prijedlog za provođenje rekonstrukcije događaja prvi put podnio 11. studenog 2004. godine, dakle četiri godine nakon samog događaja. U tom pogledu Sud smatra da provođenje rekonstrukcije događaja četiri godine nakon počinjenja kaznenog djela ne bi bilo učinkovito. U svezi s navedenim Sud je mišljenja kako neprovođenje rekonstrukcije događaja nije moglo negativno utjecati na utvrđivanje činjenica u postupku.

Sud isto tako ističe prekomjerno trajanje istražnog postupka u kojemu domaća tijela nisu pravodobno reagirala niti upotrijebila razumnu pažnju.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA:**

6.000,00 EUR - nematerijalna šteta

KLJUČNE RIJEČI

- *opravdana uporaba sile*
- *učinkovita istraga o uporabi sile*
- *prekomjerno trajanje istrage*

ČLANAK 3.

ZABRANA MUČENJA

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

POVREDA - PROPUST DRŽAVE DA OSIGURA ODGOVARAJUĆE MEHANIZME ZAŠTITE UČENIKA U DRŽAVNIM ŠKOLAMA OD ZLOSTAVLJANJA NASTAVNIKA

O'KEEFFE protiv IRSKE

*zahtjev br. 35810/09
presuda Velikog vijeća
od 28. siječnja 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva je irska državljanka koja je od 1968. godine nadalje pohađala državnu školu kao i većina djece u Irskoj u to vrijeme. Državne škole obuhvaćale su osnovne škole pod vjerskim pokroviteljstvom (uglavnom katoličkim) financirane od strane države. Podnositeljica je pohađala državnu školu u vlasništvu katoličke župe kojom je upravljao svećenik O.

U dva navrata tijekom 1971. i 1973. godine, roditelji podnositeljice obratili su se O-u navodeći kako je ravnatelj škole (LH) inače svjetovni svećenik, seksualno zlostavljao njihovu kćer. O je sazvao roditeljski sastanak nakon kojeg je LH otišao na bolovanje.

SUD:

...djeca predstavljaju osjetljivu društvenu skupinu te je obveza države da ih putem posebnih mjera zaštiti od bilo kakvog oblika neadekvatnog ponašanja, pogotovo u okviru osnovnog školstva kada su pod isključivom kontrolom škole.

Država se ne može osloboditi navedene obveze prenoseći vlastite ovlasti na privatna tijela ili pojedince.

U rujnu 1973. godine LH je podnio ostavku. U siječnju 1974. godine, O je o navedenoj ostavci obavijestio tadašnji Odjel za obrazovanje i znanost. Taj odjel nije bio obaviješten o razlozima LH-ove ostavke niti je podnesena prijava nadležnoj policijskoj postaji. LH se nakon toga zaposlio u drugoj državnoj školi u kojoj je predavao sve do mirovine 1995. godine.

Podnositeljica je zlostavljanje potisnula iz sjećanja, a određene psihičke smetnje tek je kasnije povezala s istima. Tijekom 1990. godine, policija je provela kriminalističku istragu protiv LH, povodom prijave jednog od bivšeg učenika državne škole. Policija je kontaktirala podnositeljicu koja je dala izjavu u siječnju 1997. godine, nakon čega je upućena na savjetovanje. Brojni drugi učenici navedene škole, obavijestili su tijekom istrage policiju kako su bili žrtve zlostavljanja počinjenog od strane LH. LH je optužen za 386 djela seksualnog zlostavljanja prema 21 bivšem učeniku državne škole. Tijekom 1998. godine,

LH je izjavio kako se osjeća krivim te je osuđen na kaznu zatvora.

Nakon liječenja, a pogotovo nakon što je u predmetnom kaznenom postupku čula svjedočenja drugih žrtava, podnositeljica je uvidjela poveznicu između psihičkih poteškoća i pretrpljenog zlostavljanja. U listopadu 1998. godine, pred nadležnim sudom pokrenula je postupak radi naknade štete te joj je na ime iste dodijeljen iznos od 53.962,24 EUR. U studenom 1998., podnositeljica je podnijela tužbu protiv tadašnjeg Ministarstva obrazovanja i znanosti, državnog odvjetništva te Republike Irske, zahtijevajući naknadu štete prouzročene seksualnim zlostavljanjem. U svom tužbenom zahtjevu navodi kako je država propustila poduzeti odgovarajuće mjere radi sprječavanja sustavnog seksualnog zlostavljanja od strane LH. Isto tako navodi kako je država odgovorna kao LH-ov poslodavac te kao pružatelj obrazovanja.

Visoki sud je u listopadu 2006. godine presudio u korist podnositeljice i LH naložio isplatu naknade štete.

Međutim, podnositeljčina tužba protiv Republike Irske je odbačena jer je Visoki sud je ustanovio kako ne postoji odgovornost države zbog pretrpljenog seksualnog zlostavljanja.

❖ OCJENA SUDA

U ovom predmetu, glavno pitanje nije odgovornost LH-a, ravnateljstva škole, roditelja ili bilo kojeg drugog pojedinca za seksualno zlostavljanje kojem je podnositeljica bila izložena tijekom 1973. godine. U ovom predmetu radi se o pitanju odgovornosti države – je li država trebala biti svjesna seksualnog zlostavljanja koje se događalo u državnim školama u predmetnom periodu, je li u okviru irskog zakonodavstva poduzela odgovarajuće zaštitne mjere od takvog postupanja.

Sud je prilikom ispitivanja okolnosti slučaja imao na umu da se radi o događaju iz 1973.

godine, ne uzimajući pri tom u obzir stupanj osviještenosti današnjeg društva po pitanju seksualnog zlostavljanja maloljetnika u školama koji je nastao s obzirom na brojne javne kontroverze koje su se dogodile u tom kontekstu. Sud uzima u obzir i činjenicu kako je tadašnji školski sustav u Irskoj bio poprilično jedinstven na području Europe - država se bavila materijalnim aspektom školovanja - financiranjem, određivanjem obrazovnog programa, dok su ostala svakodnevna pitanja regulirana od strane samih škola.

Sud ističe kako djeca predstavljaju osjetljivu društvenu skupinu i kako je obveza države da ih putem posebnih mjera zaštiti od bilo kakvog oblika neadekvatnog ponašanja, pogotovo u okviru osnovnog školstva kada su pod isključivom kontrolom škole. Država se ne može osloboditi navedene obveze prenoseći vlastite ovlasti na privatna tijela ili pojedince.

Prema irskom zakonodavstvu, pohađanje osnovne škole bilo je obvezno, a podnositeljica u danom trenutku nije imala mogućnost odabira druge škole te je stoga morala pohađati predmetnu državnu školu kao i većina njezinih vršnjaka.

Sud je prvenstveno utvrdio kako je država trebala biti svjesna seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje se događalo prije 1970. godine, s obzirom na sudske postupke provedene zbog istih. Iako je država, prema brojnim izvješćima koja datiraju iz tog vremena, bila svjesna navedenih događaja, to je nije spriječilo da upravljanje nad državnim osnovnim školama prepusti vodstvu irske katoličke crkve, ne osiguravajući pri tom učinkovit mehanizam državne kontrole. Prema tada važećim pravilima djeca i roditelji nisu mogli direktno nadležnim tijelima uputiti svoje pritužbe, a nadležni inspektor, koji je šest puta u razdoblju od 1969. do 1972. godine posjetio školu koju je podnositeljica pohađala, nije zaprimio niti jednu pritužbu na ponašanje LH.

Sud je mišljenja kako je sustav zaštite koji nije spriječio LH da u dužem vremenskom periodu počinu više od 400 djela seksualnog zlostavljanja nedjelotvoran. Da su se povodom pritužbi iz 1971. godine poduzele adekvatne mjere, podnositeljica ne bi opetovano bila zlostavljana dvije godine kasnije od strane istog nastavnika u istoj školi.

U konačnici, Sud utvrđuje kako u podnositeljčinom slučaju, posljedice nedostatka zaštite od zlostavljanja proizlaze prvenstveno iz nedostatka nedržavnih tijela u poduzimanju odgovarajućih radnji povodom pritužbi na seksualno zlostavljanje podnositeljice od strane LH te zlostavljanja druge djece od istog počinitelja u dužem vremenskom periodu.

Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je Republika Irska propustila podnositeljici osigurati zaštitu od seksualnog zlostavljanja kojemu je povrgnuta tijekom 1973. godine dok je pohađala državu školu, što predstavlja povredu čl.3 Konvencije. Nadalje, Sud je ustanovio kako je u predmetnom slučaju došlo i do povrede čl.13. Konvencije, s obzirom da podnositeljica nije imala pravo na djelotvoran pravni lijek.

**POVREDA - PROPUST VLASTI DA
PODUZMU RAZUMNE MJERE KAKO BI
ISTRAŽILE TVRDNJE DA JE NASILJE BILO
RASNO MOTIVIRANO**

**ABDU protiv
BUGARSKE**

*zahtjev broj 26827/08
presuda od dana 11. ožujka 2014. godine*

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

30.000,00 EUR – materijalna i nematerijalna šteta

85.000,00 EUR – troškovi postupka

KLJUČNE RIJEČI

- seksualno zlostavljanje u školama
- odgovornost države u zaštiti djece
- škole pod upravom vjerskih institucija
- uspostavljanje učinkovitog sustava zaštite od zlostavljanja

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je sudanski državljanin koji živi u Bugarskoj.

U svibnju 2003. godine, dok je šetao trgovačkim centrom sa svojim sunarodnjakom, došlo je do tučnjave s dvojicom bugarskih mladića. Prema podnositelju, jedan od mladića ga je ničim izazvan, gurnuo na tlo, udario ga nazivajući ga „prljavim crnjom“. Drugi napadač izvadio je nož, no žrtve su pobjegle. Podnositelj i njegov prijatelj potom su naišli na policijsku patrolu, a dvojica Bugara su uhićeni. Uhićenici, koji su policiji već bili poznati zbog

različitih prekršaja, kasnije su identificirani kao skinheadi.

Policija je provela istragu kojoj je utvrđivala činjenice vezane uz tučnjavu te je nakon toga dokazni materijal dostavila državnom odvjetništvu radi donošenja odluke o pokretanju postupka za rasno motivirano nasilje. Državni odvjetnik utvrdio je da nema rasnog motiva te je odbacio kaznenu prijavu.

❖ OCJENA SUDA

Sud je ponovio kako u određenim okolnostima rasna diskriminacija može sama po sebi izrasti u nečovječno i ponižavajuće postupanje. U svakom slučaju, diskriminatorne primjedbe i rasističke uvrede predstavljaju otegotne okolnosti.

Prema bugarskom kaznenom zakonu rasno motivirano nasilje predstavlja kazneno djelo kažnjivo zatvorskom kaznom. Dakle, postojao je odgovarajući zakonodavni okvir za sankcioniranje takvog nasilja. Osim toga, vlasti su pokrenule istragu odmah nakon incidenta u kojoj su ispitani sami sudionici i svjedoci.

Međutim, vlasti su svoju istragu i analizu usmjerile na utvrđivanje tko je započeo tučnjavu, nakon čega su utvrdile da nije došlo do rasno motiviranog nasilja. Iako je podnositelj od početka istrage tvrdio da je bio žrtva rasističkih uvreda, vlasti nisu ispitale svjedoke o onome što su čuli tijekom

SUD:

...u određenim okolnostima rasna diskriminacija može sama po sebi izrasti u nečovječno i ponižavajuće postupanje. U svakom slučaju, diskriminatorne primjedbe i rasističke uvrede predstavljaju otegotne okolnosti.

incidenta, niti su ispitale dvojicu bugarskih mladića o njihovim mogućim rasnim motivima. Podnositelj je na ove nedostatke upozoravao i u svojoj žalbi protiv odluke o neprovođenju postupka, ali njegovi su navodi ignorirani.

Dakle, unatoč uvjerljivim dokazima koji su ukazivali na mogući rasni motiv podnositeljevih napadača, vlasti su propustile poduzeti sve razumne korake da utvrde pouzdanost tih dokaza. Sud stoga smatra da je došlo po povrede procesnog aspekta članka 3. zajedno s člankom 14. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

4.000,00 EUR – nematerijalna šteta

KLJUČNE RIJEČI

- *rasno motivirano nasilje*
- *istraga o motivima nasilja*
- *diskriminacija*

ČLANAK 5., 4.

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

POVREDA - DOMAĆA TIJELA ODBILA SU PODNOŠITELJEV ZAHTJEV ZA UVJETNI OTPUST BEZ PRIBAVLJANJA PRAVODOBNOG MEDICINSKOG IZVJEŠĆA I BEZ PROVOĐENJA ROČIŠTA NA KOJEM BI ISTI BIO SASLUŠAN

**RUIZ RIVERA protiv
ŠVICARSKE**

*zahtjev br. 8300/06
presuda od 18. veljače 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva je optužen da je dana 6. travnja 1995. godine, pod utjecajem alkohola i kokaina počinio kazneno djelo ubojstva na način da je 49 puta izbo svoju suprugu, prerezao joj vrat i glavu bacio kroz prozor stana.

Nadležno državno odvjetništvo u Zürichu zatražilo je provođenje psihijatrijskog vještačenja. U listopadu 1995. godine, ovlaštenu vještaka podnio je nalaz i mišljenje u kojemu je ustanovio da je podnositelj ovisnik o drogama i da pati od paranoidne shizofrenije. Isto tako, ustanovljeno je kako podnositelj u

trenutku počinjenja kaznenog djela nije bio odgovoran za svoje postupanje. Podnositelj je smješten u zatvorsku ustanovu.

Dana 7. lipnja 2001. godine, provedeno je drugo psihijatrijsko vještačenje kojim je ustanovljeno kako se psihičko stanje podnositelja nije znatno promijenilo od 1995. godine kada je provedeno prvo vještačenje.

Tijekom 2002. i 2003. godine, sudski Ured za izvršenje kazni odbio je tri podnositeljeva zahtjeva za uvjetni otpust. U ožujku 2004. godine, Odjel za psihijatriju i psihologiju sudskog Ureda za izvršenje kazni, izdao je godišnje izvješće o provedenim tretmanima nad podnositeljem. Navedenim izvješćem potvrđeno je psihijatrijsko izvješće iz 2001. godine. Podnositelj je nastavio osporavati svoju bolest te se odbijao podvrgnuti medicinskom tretmanu koji mu je propisan. Nadležni psiholozi zaključili su kako nisu ispunjeni uvjeti za uvjetni otpust podnositelja.

U lipnju 2004. godine, ponovno je odbijen zahtjev podnositelja za uvjetni otpust nakon čega se podnositelj obratio Ministarstvu pravosuđa i unutarnjih poslova kantona u Zürichu, tražeći provođenje novog vještačenja. Podnositeljev zahtjev za vještačenjem je odbijen nakon čega se obratio Upravnom sudu ističući kako je potrebno provesti novo vještačenje radi ispitivanja postoje li i dalje razlozi za njegovo zadržavanje. Upravni sud odbio je predmetni zahtjev navodeći kako je i dalje na snazi psihijatrijsko vještačenje iz 2001. godine. Podnositelj se nakon toga neuspješno žalio Saveznom sudu.

Dana 11. rujna 2007. godine, Okružni sud u Zürichu naložio je provođenje daljnjeg psihijatrijskog vještačenja nad podnositeljem.

U nalazu i mišljenju vještaka od dana 28. travnja 2008. godine, ustanovljeno je kako je podnositelj počinio djelo u „psihotičnom stanju“ iz kojeg se međutim nije moglo utvrditi radi li se o shizofreniji. U srpnju 2009. godine, sudski Ured za izvršenje kazne zaprimio je novu medicinsku dokumentaciju temeljem koje je ustanovio kako se psihičko stanje podnositelja poboljšalo. Shodno navedenom donio je odluku o uvjetnom otpustu podnositelja uz jamčevinu. Neposredno po otpuštanju, podnositelj je deportiran u Peru.

❖ **OCJENA SUDA**

1. *Vezano za povredu čl.5. st.1.*

Sud je od švicarske Vlade zatražio očitovanje o tome je li zatvor bio prikladno mjesto na kojemu je podnositelju određeno zadržavanje, s obzirom na njegovo psihičko stanje. Podnositelj je isticao kako nadležne vlasti nisu uzele u obzir činjenicu da bi ga bilo prikladnije smjestiti na neko drugo odgovarajuće mjesto, a ne zatvor, i kako su odbile razmotriti njegove zahtjeve za otpustom. Sud je ustanovio kako se podnositelj prethodno nije žalio na uvjete u zatvoru i time nije iscrpio dostupna pravna sredstva pred domaćim tijelima.

2. *Vezano za povredu čl.5. st.4.*

Sud je ustanovio kako je sudski Ured za izvršenje kazne odluku kojom je odbio podnositeljev zahtjev za uvjetni otpust temeljio na terapijskom izvješću iz ožujka 2004. godine. Prema mišljenju dvojice psihologa koji su izradili predmetno izvješće, psihičko stanje podnositelja nije se promijenilo te je odgovaralo onom psihičkom stanju koje je utvrđeno vještačenjem iz 1995. i 2001. godine. Sud nije imao razloga posumnjati u ispravnost i točnost psihijatrijskog vještačenja iz 1995. i 2001. godine kojima je utvrđeno da podnositelj boluje od paranoidne shizofrenije. Iako su izvješćem iz 2004. godine utvrđeni drugačiji zaključci, Sud smatra da su isključivo domaći sudovi nadležni za ispitivanje i ocjenu proturječnosti između različitih medicinskih izvješća.

Međutim, Sud je ustanovio kako se terapijsko izvješće iz ožujka 2004. godine ne može smatrati neovisnim psihijatrijskim vještačenjem. Prema mišljenju Suda, domaća nadležna tijela trebala su zatražiti novo (treće) vještačenje o zdravstvenom stanju podnositelja

obzirom da je došlo do narušavanja povjerenja između medicinskog osoblja i samog podnositelja. Nadležna domaća tijela su odluku kojom je odbijen zahtjev podnositelja za uvjetni otpust, donijela isključivo temeljem terapijskog izvješća iz ožujka 2004. godine, koje prema mišljenju Suda nije predstavljalo dovoljnu dokaznu osnovu iz koje bi proizlazilo da razlozi za uvjetni otpust nisu bili ispunjeni.

SUD:

...domaća nadležna tijela trebala su zatražiti novo (treće) vještačenje o zdravstvenom stanju podnositelja s obzirom da je došlo do narušavanja povjerenja između medicinskog osoblja i samog podnositelja.

S obzirom da su nadležna domaća tijela odbila zatražiti novo psihijatrijsko vještačenje o zdravstvenom stanju podnositelja, Sud je utvrdio kako je u predmetnom slučaju došlo do povrede čl.5. st.4. Konvencije.

Sud je utvrdio povredu i u odnosu na činjenicu da Upravni sud u Zürichu nije saslušao podnositelja prilikom odlučivanja o zahtjevu za uvjetnim otpustom podnositelja.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

6.500,00 EUR - troškovi postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *osobe s duševnim smetnjama lišene slobode*
- *narušeno povjerenje između medicinskog osoblja i pacijenta*
- *donošenje odluke na temelju nalaza vještaka*
- *medicinska dokumentacija*

ČLANAK 6., 1.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.

PODNOŠITELJU NIJE POVRIJEĐENO PRAVO NA PRISTUP SUDU – PODNOŠENJE TUŽBE TIJEKOM RATNOG STANJA U SARAJEVU

**LONČAR protiv
BOSNE I
HERCEGOVINE**

*zahtjev br. 15835/08
presuda od 25. veljače 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je radio kao zaposlenik dioničkog društva sa sjedištem u Sarajevu koje ga je 1991. godine imenovalo direktorom ureda društva u Frankfurtu. Dana 3. prosinca 1993. godine, društvo je podnositelju putem faksa uručilo otkaz zbog povrede prava iz radnog odnosa. Prema zakonodavstvu BiH-a, podnositelj je imao pravo u roku od 15 dana od saznanja o otkazu, podnijeti zahtjev poslodavcu, a po proteku navedenog roka, u daljnjem roku od 15 dana pokrenuti postupak radi nedopuštenosti odluke o otkazu pred nadležnim sudom. Podnositelj je neuspješno

preko ureda u Frankfurtu pokušao podnijeti tužbu nadležnom domaćem sudu. Podnositelj je pokrenuo radni spor pred njemačkim sudovima, koji su se proglasili nenadležnim za rješavanje podnositeljevog zahtjeva za vraćanje na posao.

Podnositelj se dana 8. ožujka 1996. godine vratio u Sarajevo, a dana 13. lipnja 1996. godine podnio je pred Općinskim sudom u Sarajevu tužbu kojom je tražio vraćanje na posao i isplatu neisplaćene plaće počevši od 1993. godine nadalje, ističući kako nije bio u mogućnosti ranije podnijeti predmetnu tužbu zbog ratnog stanja u BiH.

Općinski i Kantonalni sud u Sarajevu odbili su podnositeljevu tužbu s obrazloženjem kako je odluka o otkazu bila zakonita.

Dana 9. ožujka 2006. godine, Vrhovni sud Federacije BiH odbio je reviziju podnositelja navodeći kako su nižestupanjski sudovi pogrešno primijenili domaće pravo, budući da su tužbu trebali odbaciti zbog nepravodobnosti VSFBIH nije mijenjao nižestupanjsku presudu, budući da bi pravne posljedice za podnositelja bile jednake u svakom slučaju.

Dana 8. studenog 2007. godine Ustavni sud je potvrdio odluku VSFBIH-a ističući kako je podnositelj predmetnu tužbu mogao poslati poštom ili opunomoćiti odgovarajuću osobu.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud ističe kako pravo na pristup sudu predviđeno čl. 6. st. 1. Konvencije, nije apsolutno pravo već može biti podložno ograničenjima s obzirom da samo po sebi zahtijeva regulaciju države koja može varirati u vremenskom i teritorijalnom smislu, ovisno o pojedinačnim i društvenim potrebama. Država pri tom ima pravo na diskrecijsku ocjenu, međutim konačnu odluku o tome je li ograničenje prava na pristup sudu u skladu s konvencijskim standardima, daje Sud.

Ograničenje članka 6. bit će u skladu s Konvencijom ukoliko ne ograničava ili ne umanjuje pravo stranke u tolikoj mjeri da pri tom ugrožava samu bit prava. Nadalje, ograničenje mora imati opravdani cilj te mora postojati proporcionalnost između načina kojim se ograničava navedeno pravo i cilja koji se time namjerava postići.

Sud je ustanovio kako odredba prema kojoj tužba treba biti podnesena u odgovarajućem roku nije sama po sebi u suprotnosti s čl.6., st.1. Konvencije, što proizlazi iz već zauzetog stava Suda prema kojemu takva odredba ima opravdan cilj u ostvarivanju načela pravne sigurnosti. Međutim, pri tom je trebalo ispitati predstavlja li način na koji su se primijenile navedene odredbe, povredu čl.6. st.1. Konvencije.

Iz podnositeljevih navoda proizlazi kako mu je bilo uskraćeno pravo na podnošenje tužbe zbog ratnog stanja na teritoriju BiH, a što je prema njegovom mišljenju predstavljalo razlog zbog kojeg su se trebale primijeniti odredbe o zastoju zastare.

U svezi s navedenim, Sud smatra kako je podnositelj mogao podnijeti tužbu pred bilo kojim sudom na teritoriju BiH koji je sukladno važećim propisima bio dužan po istoj postupiti. Iz očitovanja Vlade BiH jasno proizlazi kako je tijekom ratnog razdoblja (1992.-1995.), 28 sudova uredno obavljalo svoju funkciju (zaprimali su različite zahtjeve, a neki od njih bili su vezani i za radne sporove). Iako se u niti jednom predmetu tužitelj nije nalazio u inozemstvu, kao što je to bio slučaj s podnositeljem, Sud smatra da nisu postojali razlozi koji su ga sprječavali da pravodobno podnese tužbu nekom od navedenih sudova na teritoriju BiH.

SUD:

...podnositelj nije iskoristio dostupne načine za pokretanje postupka pred domaćim sudbenim tijelima koja su uredno obavljala svoje dužnosti tijekom ratnog stanja.

Sud je svjestan činjenice kako je u predmetnom razdoblju Sarajevo bilo pod blokadom, međutim poštanski uredi u drugim gradovima na području BiH uredno su obavljali svoje dužnosti (npr. u Tuzli). Iz navedenog proizlazi kako podnositelj nije iskoristio dostupne načine za pokretanje postupka pred domaćim sudbenim tijelima koja su uredno obavljala svoje dužnosti tijekom ratnog stanja.

Uzimajući u obzir navedeno te opravdani cilj ograničenja roka na podnošenje tužbe kao i slobodnu procjenu domaćih sudova prilikom odlučivanja o istoj, Sud je ustanovio kako je u predmetnom slučaju ograničenje prava na pristup sudu bilo proporcionalno te je stoga utvrdio kako nije nastupila povreda čl.6.st.1. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- pristup sudu
- zastara
- mogućnost podnošenja tužbe za vrijeme ratnog stanja

**POVREDA PRAVA NA PRISTUP SUDU –
ODREĐIVANJE POČETKA ZASTARNOG
ROKA ZA NAKNADU ŠTETE KOD BOLESTI
KOJE MOGU BITI DIJAGNOSTICIRANE TEK
NAKON VIŠE GODINA**

**HOWALD MOOR I DR.
protiv ŠVICARSKE**

*zahtjevi broj 52067/10 i 41072/11
presuda od 11. ožujka 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljice zahtjeva su udovica i kćeri pokojnog Hansa Moora, koji je preminuo 2005. godine.

G. Moor čitav je čitav radni vijek radio u tvornici strojeva u Švicarskoj. Od 1965. godine do 1978. godine bio je izložen azbestnoj prašini za vrijeme obavljanja različitih radnih zadataka. U razdoblju od 1975. – 1976. godine zabranjena je praksa prskanja azbestom. Od 1989. godine u Švicarskoj je u potpunosti zabranjena upotreba azbesta.

U svibnju 2004. godine g. Mooru dijagnosticiran je vrlo agresivni maligni tumor (*malignant pleural mesothelioma*). Ova profesionalna bolest tretirana je prema saveznom zakonu kao profesionalna ozljeda. Švicarski nacionalni fond za osiguranje od nezgoda (Fond) isplaćivao je g. Mooru godišnju rentu i povlastice do njegove smrti.

Dana 25. listopada 2005. godine g. Moor je podignuo tužbu pred švicarskim sudovima protiv svog poslodavca radi naknade materijalne i nematerijalne štete. Ustvrdio je da je obolio na radnom mjestu, a da poslodavac nije ispunio svoje obveze u poduzimanju nužnih mjera za zaštitu svojih zaposlenika od redovnog izlaganja azbestu.

SUD:

...legitiman cilj odredaba o zastari je pravna sigurnost, no, sustavna primjena tih odredaba prema osobama koje boluju od bolesti koje su mogle biti dijagnosticirane tek mnogo godina nakon događaja koji su ih uzrokovali lišila je te osobe mogućnosti da sudovi utvrde njihova prava.

G. Moor je preminuo u studenom 2005. godine. Fond je isplatio njegovoj udovici, godišnju rentu te dodatnu rentu prema propisima koji reguliraju mirovine. Podnositeljica prima i isplate sukladno sustavu naknade poslodavca njezinog muža.

Podnositeljica je Fondu podnijela i zahtjev za naknadu nematerijalne štete u kojem je navela da su Fond i poslodavac podnositelja zajednički odgovorni za smrt g. Moora, te da Fond nije ispunio svoju obvezu u pogledu zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu.

Fond, a kasnije i švicarski sudovi u sudskim postupcima koje su naknadno pokrenule, odnosno preuzele podnositeljice zahtjeva, odbacili su zahtjev za naknadu štete utvrdivši da federalni zakon o odgovornosti za štetu propisuje zastarni rok od deset godina od nastanka štete, a da je šteta nastala zaključno sa 1978. godinom.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je najprije primijetio da se spor odnosi na složeno pitanje, i to na određivanje početka desetogodišnjeg roka zastare prema

švicarskom pravu za zahtjeve za naknadu štete koje podnose pojedinci koji boluju od bolesti povezanih s azbestom. Primjećujući da latentno razdoblje tih bolesti može potrajati i više desetljeća, Sud je zaključio da je zastarni rok od deset godina koji teče od dana kada je osoba bila izložena azbestnoj prašini nesumnjivo istekao. Posljedično, svi zahtjevi za naknadu štete od početka su osuđeni na propast, budući da su pali u zastaru prije nego što su žrtve objektivno mogle biti svjesne svojih prava.

Sud je nadalje primijetio da prijedlog zakonodavnih izmjena u Švicarskoj ne donosi pravično rješenje ovog problema, već samo prijelazno rješenje u obliku „razdoblja dozvoljenog prekoračenja“ zastarnog roka.

Iako je Sud prihvatio da je legitiman cilj odredaba o zastari pravna sigurnost, utvrdio je da je sustavna primjena tih odredaba prema osobama koje boluju od bolesti koje su mogle biti dijagnosticirane tek mnogo godina nakon događaja koji su ih uzrokovali lišila te osobe mogućnosti da sudovi utvrde njihova prava.

Sud smatra da u slučajevima u kojima je znanstveno dokazano da osoba nije mogla znati da boluje od određene bolesti ta činjenica treba biti uzeta u obzir prilikom računanja zastarnog roka.

U okviru iznimnih okolnosti u ovom predmetu, Sud je zaključio da je primjena zastarnih rokova povrijedila pravo podnositeljica na pristup sudu, suprotno članku 6. stavku 1. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKANDA

12.180,00 EUR – nematerijalna šteta

9.000, 00 EUR– troškovi postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *azbestoza*
- *početak zastarnog roka*
- *pristup sudu*

ČLANAK 6., 2.

PRETPOSTAVKA NEVINOSTI

Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

NEMA POVREDE - UTJECAJ OSUĐUJUĆE PRESUDE ZA SUPOČINITELJE U ODNOSU NA PODNOSITELJA PROTIV KOJEG SE VODIO ODVOJENI POSTUPAK

KARAMAN protiv NJEMAČKE

*zahtjev broj 17103/10
presuda od 27. veljače 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva bio je osnivač i direktor turske televizijske postaje čiji programi su se emitirali na području Njemačke i Turske. Tijekom 2006. godine, njemačko tužiteljstvo pokrenulo je istragu protiv podnositelja i drugih osoba zbog sumnje da su sredstva donirana za reklamne svrhe iskoristili za vlastite potrebe te na takav način počinili kazneno djelo prijevare. Tijekom 2008. godine, došlo je do razdvajanja prethodnog kaznenog postupka koji se vodio protiv počinitelja od postupaka protiv ostalih okrivljenika. Iste godine je i u Turskoj pokrenut kazneni postupak protiv podnositelja zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela prijevare. Njemački

SUD:

...stil pisanja i isticanje kako je protiv podnositelja u tijeku odvojeni kazneni postupak, jasno ukazuju kako se u navedenoj presudi ne pretpostavlja krivnja istog.

sud je tijekom 2008. godine, osudio dvojicu podnositeljevih supočinitelja za počinjenje kaznenog djela teške prijevare, a trećeg za pomaganje u počinjenju istog. Iako u tom trenutku protiv podnositelja još uvijek nije bila podignuta optužnica, u navedenoj presudi je detaljno opisano kako je glavnu ulogu u organizaciji i izvršenju navedenog kaznenog djela imao upravo podnositelj. U službenom otporku presude navedeno je puno ime i prezime podnositelja, iako su u elektronskom obliku presude korišteni isključivo inicijali istog. Isto tako, u presudi se ističe kako je podnositelj odigrao ključnu ulogu u tom kriminalnom pothvatu. U uvodnim napomenama presude u elektroničkom obliku stoji kako ono što je utvrđeno predmetnom presudom nema pravni učinak prema drugim osobama protiv kojih je odvojeni postupak još u tijeku te kako se prema istima treba primijeniti pretpostavka nevinosti. Podnositelj je i u medijima prikazan kao osoba koja je odigrala ključnu ulogu u predmetnim događajima. Tijekom 2009. godine, podnositelj je njemačkom Saveznom ustavnom sudu podnio tužbu navodeći kako je došlo do povrede pretpostavke nevinosti budući da se u gore spomenutoj presudi pretpostavlja njegova odgovornost i sudjelovanje u počinjenju kaznenog djela prijevare. Ustavni sud je 2013. godine tužbu proglasio nedopuštenom. U tom razdoblju, protiv podnositelja je započelo

suđenje pred nadležnim sudovima u Njemačkoj i Turskoj.

❖ OCJENA SUDA

Vlada je tvrdila kako se podnositelj ne može smatrati žrtvom povrede pretpostavke nevinosti, budući da se presuda kojom je utvrđena krivnja za počinjenje predmetnog kaznenog djela odnosila isključivo na supočinitelje. Nadalje, pretpostavka nevinosti nije podnositelju pružala zaštitu od običnog činjeničnog i indirektnog učinka koji je proizvela predmetna presuda. Naime, u navedenoj presudi nije došlo do utvrđivanja krivnje podnositelja niti do izlaganja nepovoljnim okolnostima zbog kojih bi protiv njega mogla biti donesena osuđujuća presuda. Međutim, Sud je mišljenja kako se pretpostavka nevinosti može odnositi i na slučaj kada je presuda donesena protiv supočinitelja u odvojenom postupku ako se u istoj preuranjeno ukazuje na krivnju osobe protiv koje je postupak još u tijeku. U podnositeljevom slučaju, u trenutku kada su njemački sudovi donijeli presudu protiv supočinitelja, protiv podnositelja je već bio pokrenut prethodni kazneni postupak. Naime, njemačko tužiteljstvo je tada već podnijelo kaznenu prijavu protiv podnositelja iako još nije došlo do podizanja optužnice. Iz navedenog proizlazi kako je predmetna presuda (iako nije bila obvezujuća za podnositelja) mogla imati štetni učinak na kazneni postupak koji je protiv podnositelja još uvijek bio u tijeku. U ovakvim okolnostima bitno je naglasiti da u slučaju vođenja odvojenih postupaka protiv supočinitelja, isti nemaju mogućnost osporavati navode u onom odvojenom postupku u kojemu sami nisu stranka.

U tom smislu, kazneni sudovi su trebali što preciznije ustanoviti činjenice relevantne za utvrđivanje krivnje optuženih, te nisu smjeli prezentirati odlučujuće činjenice kao obične

navode ili sumnje. Navedeno se također odnosi i na sudjelovanje trećih osoba. Međutim, prilikom navođenja odlučujućih činjenica sud je u presudi trebao navesti isključivo one kojima se utvrđuje krivnja osoba koje u predmetnom postupku sudjeluju kao okrivljenici.

U predmetnom slučaju, osporene izjave sadržane u presudi njemačkih sudova, trebalo je tumačiti u kontekstu njemačkog prava prema kojemu se ne može zaključiti da postoji krivnja osobe za počinjenje kaznenog djela ako je ista utvrđena u kaznenom postupku u kojemu takva osoba nije sudjelovala kao okrivljenik. U odnosu na zaključke domaćih sudova, Sud je ustanovio da su prilikom utvrđivanja stupnja odgovornosti supočinitelja, domaći sudovi trebali ispitati kakvu ulogu i kakve namjere su imale sve osobe koje su sudjelovale u predmetnim događajima u Turskoj, uključujući podnositelja. Nadalje, stil pisanja i isticanje kako je protiv podnositelja u tijeku odvojeni kazneni postupak, jasno ukazuje kako se u navedenoj presudi ne pretpostavlja krivnja istog. Štoviše, u uvodnim napomenama predmetne presude te u odluci Saveznog ustavnog suda stoji kako bi pripisivanje krivnje podnositelju temeljem ishoda postupka u kojem on nije sudjelovao kao okrivljenik, bilo suprotno pretpostavci nevinosti. Sud je stoga zaključio kako domaći sudovi u predmetnoj presudi nisu pretpostavili krivnju podnositelja te slijedom navedenog nije došlo do povrede pretpostavke nevinosti.

KLJUČNE RIJEČI

- *pretpostavka nevinosti*
- *supočinitelji*
- *ukazivanje na krivnju osobe protiv koje je postupak još u tijeku*

ČLANAK 8.

PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

DISKRIMINACIJA – OBVEZA DA NOVOROĐENO DIJETE BRAČNOG PARA NOSI OČEVO PREZIME

CUSAN I FAZZO protiv ITALIJE

*zahtjev br. 77/07
presuda od 7. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su supružnici koji su nadležnom matičnom uredu podnijeli prijavu za upis rođenja djeteta pod majčinim prezimenom. Prijava je odbačena, a dijete je upisano u maticu rođenih pod očevim prezimenom.

SUD:

*...tradicionalni razlozi
prema kojima je uobičajeno
dodjeljivanje očevog
prezimana svim članovima
obitelji ne opravdavaju
diskriminatorno ponašanje
prema ženama.*

Supružnici su podnijeli žalbu protiv navedene odluke navodeći kako unutar talijanskog zakonodavstva ne postoji odredba koja bi onemogućavala da dijete nosi majčino prezime. Nadležni sud je odbio žalbu navodeći da iako u okviru talijanskog zakonodavstva ne postoji takva odredba, navedeno pravilo proizlazi iz načela ukorijenjenih u društvenoj svijesti i talijanskoj povijesti. Nadalje, nadležni sud ističe kako prilikom sklapanja braka supruge uzimaju muževljevo prezime pa se stoga djeca upisuju u maticu rođenih pod očevim prezimenom kojeg zajednički nose oba roditelja.

Žalbeni sud je potvrdio navedenu odluku ističući stav Ustavnog suda prema kojem nemogućnost upisa djeteta u maticu rođenih pod majčinim prezimenom ne predstavlja povredu moralne ni pravne jednakosti supružnika, kao ni povredu jednakosti građana zajamčene Ustavom. Kasacijski sud prekinuo je postupak navodeći kako navedeni slučaj predstavlja ustavno pitanje te uputio predmet Ustavnom sudu na odlučivanje.

Ustavni sud je dana 16. veljače 2006. godine donio odluku kojom je navedeni zahtjev proglašen nedopuštenim. U svom obrazloženju, Ustavni sud navodi kako odluke nadležnih tijela koja su odlučivala u navedenom predmetu, proizlaze iz patrijarhalnog poimanja obitelji. Prema stavu

Ustavnog suda, navedeno nije u skladu s Ustavom zajamčenim pravom na jednakost spolova. Međutim, Ustavni sud ističe kako jedino Parlament može odlučiti pod kojim prezimenom će se djeca upisivati u maticu rođenih.

❖ OCJENA SUDA

Sud je ustanovio kako diskriminacija postoji kada različitost u postupanju prema osobama u istovjetnim situacijama nema odgovarajuće opravdanje. Različitost u postupanju predstavlja povredu čl.14 Konvencije ako nema opravdan cilj. Ocjena o tome radi li se o cilju koji je opravdan ili ne, procjenjuje se kroz prevladavajuća načela u demokratskom društvu.

Pravilo prema kojemu se djeca rođena u braku u maticu rođenih upisuju pod očevim prezimenom, proizlazi iz čitavog niza odredaba predviđenih talijanskim Građanskim zakonikom. Talijansko zakonodavstvo ne predviđa iznimku od navedenog pravila.

Sud je mišljenja kako je u predmetnom slučaju postojala različitost u postupanju prema supružnicima po pitanju određivanja prezimena njihovog djeteta. Unatoč zajedničkoj odluci, majci je za razliku od oca, uskraćena mogućnost da dijete u maticu rođenih upiše pod svojim prezimenom.

U skladu sa sudskom praksom, Sud ističe važnost zaštite jednakosti spolova i iskorjenjivanja svih oblika diskriminacije po osnovi spola kada se odlučuje o izboru

prezimana. Sud je mišljenja kako tradicionalni razlozi prema kojima je uobičajeno dodjeljivanje očevog prezimena svim članovima obitelji, ne opravdavaju diskriminatorno ponašanje prema ženama.

U predmetnom slučaju, odabir prezimena pod kojim će dijete biti upisano u maticu rođenih, izvršen je isključivo po osnovi spola roditelja s obzirom da je mjerodavni zakon predviđao upis djeteta isključivo pod očevim prezimenom, bez obzira na drugačiji zahtjev roditelja.

Sud smatra kako postojanje pravila prema kojemu se djeca u maticu rođenih upisuju pod očevim prezimenom, sama po sebi nije u suprotnosti s Konvencijom. Međutim nemogućnost odstupanja od navedenog pravila ukazuje na pretjerano strogo pravilo koje predstavlja diskriminaciju prema ženama.

Slijedom navedenog, Sud je u ovom predmetu ustanovio kako je došlo do povrede čl. 14., u svezi s čl.8. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *izbor prezimena djeteta*
- *diskriminacija po spolu*
- *tradicija nije opravdanje za diskriminaciju*

PRAVO NA DOM

NEDOPUŠTEN ZAHTJEV -

PRESUDA KOJOM SE NALAŽE ISELJENJE PODNOŠITELJA BILA JE U SKLADU S OPRAVDANIM CILJEM I NUŽNA U DEMOKRATSKOM DRUŠTVU

GUSTOVARAC protiv HRVATSKE

*zahtjev broj 60223/09
odluka od 18. veljače 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su 1972. godine uselili u stan u Puli, u vlasništvu Jugoslavenske narodne armije ("JNA") temeljem pisane potvrde potpisane od strane Đ. V., ovlaštene osobe Komande garnizona JNA i potvrđene službenim pečatom Komande. Od tada su podnositelji plaćali stanarinu i komunalne troškove za stan. Tijekom 1974. godine, pokrenut je kazneni postupak protiv Đ. V., pred Vojnim sudom u Puli u kojemu je isti proglašen krivim za zlouporabu ovlasti budući da je između ostalog, nezakonito omogućio podnositeljima boravak u predmetnom stanu. Prvi podnositelj je u navedenom postupku sudjelovao kao svjedok. Nakon što je Republika Hrvatska 1991. godine proglasila nezavisnost, sva imovina JNA postala je državna imovina.

Dana 1. ožujka 2000. godine, RH je pred Općinskim sudom u Puli pokrenula parnični postupak protiv podnositelja radi povrata i predaje predmetnog stana tražeći pri tom njihovo iseljenje. Dana 16. svibnja 2002. godine Općinski sud u Puli donio je presudu

SUD:

...podnositelji nisu postupali u dobroj vjeri kada su 1972. godine uselili u sporni stan....odluka kojom se nalaže njihovo iseljenje bila je nužna u demokratskom društvu.

kojom je usvojio tužbeni zahtjev RH-a. Podnositelji su protiv navedene presude podnijeli žalbu Županijskom sudu u Puli koji je dana 31. svibnja 2004. godine istu potvrdio. Vrhovni sud RH odbacio je reviziju podnositelja kao nedopuštenu, a Ustavni sud RH je odbio njihovu ustavnu tužbu.

Dana 18. rujna 2008. godine, RH je protiv podnositelja pokrenula ovršni postupak radi iseljenja podnositelja iz predmetnog stana. Dana 7. travnja 2011. godine podnositelji su ispraznili stan.

Podnositelji od 2005. godine žive u Bosni i Hercegovini.

❖ OCJENA SUDA

Sud je najprije utvrdio da se predmetni stan ima smatrati podnositeljevom domom u smislu čl. 8. Konvencije, s obzirom na to da su podnositelji živjeli u spornom stanu u razdoblju od 1972. godine do otprilike 2005. godine i imali dovoljno jaku i dugotrajnu vezu s predmetnim stanom.

Sud je nadalje ispitivao je li došlo do miješanja u podnositeljevo pravo na dom iz čl. 8. Konvencije te je li takvo miješanje bilo opravdano.

Utvrđio je kako sudska odluka kojom se određuje njihovo iseljenje predstavlja miješanje u pravo na dom iz čl. 8. Konvencije.

Sud je utvrdio kako je odluka kojom se nalaže iseljenje podnositelja bila u skladu s odredbama domaćeg prava i to osobito Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

Isto tako, Sud je mišljenja kako je miješanje u pravo na dom bilo u skladu s opravdanim ciljem zaštite prava drugih i to prvenstveno zaštite prava vlasnika spornog stana.

Sud je podsjetio da je već donio nekoliko presuda protiv Republike Hrvatske u kojima je ustanovio kako su domaći sudovi odluke o iseljenju donosili isključivo zbog toga što podnositelji nisu zakonito boravili u spornim stanovima, a da pri tom nisu primjenjivali test proporcionalnosti glede mjera koje su izrečene podnositeljima (*Ćosić protiv Hrvatske, Paulić protiv Hrvatske, Orlić protiv Hrvatske, Bjedov protiv Hrvatske, Brežec protiv Hrvatske*), ali je naglasio da se ovaj predmet razlikuje od prethodnih.

Za razliku od gore navedenih slučajeva u kojima su podnositelji uselili u sporne stanove na temelju odluka koje su im davale to pravo, u ovom predmetu podnositelji su se uselili u sporni stan temeljem ručno napisane potvrde zaposlenika JNA. Podnositelji su prvenstveno trebali biti svjesni da predmetna potvrda nije bila pravno valjana s obzirom da niti prvi podnositelj niti druga podnositeljica nisu u niti jednom trenutku bili u radnom odnosu u JNA. Naime, stanarsko pravo na stanovima u vlasništvu JNA pripadalo je isključivo zaposlenicima JNA, bilo da se radilo o vojnom ili administrativnom osoblju. Nadalje,

podnositelji su trebali biti svjesni i činjenice da potvrda ručno napisana na komadu papira ne može predstavljati pravnu osnovu temeljem koje podnositeljima pripada stanarsko pravo na spornom stanu. Konačno, protiv osobe koja je podnositeljima izdala navedenu potvrdu, donesena je osuđujuća presuda radi zlouporabe ovlasti, a prvi podnositelj je u predmetnom postupku sudjelovao kao svjedok. Iz navedenog proizlazi kako podnositelji nisu postupali u dobroj vjeri kada su se 1972. godine uselili u sporni stan.

Sud ne dovodi u pitanje pravo države članice da u cilju osiguranja vladavine prava, donosi zakone kojima sprječava mogućnost da stjecanje protupravne koristi ostvarene kaznenim djelom protekom vremena postane zakonito.

Slijedom navedenog Sud je utvrdio kako je presuda kojom se nalaže iseljenje podnositelja u skladu s opravdanim ciljem i kako je nužna u demokratskom društvu u smislu čl. 8. Konvencije te je stoga predmetni zahtjev odbacio kao nedopušten.

KLJUČNE RIJEČI

- *pojam „doma“*
- *stanarsko pravo*
- *iseljenje*
- *test razmjernosti*

ČLANAK 10.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice.

POVREDA - NEPROPORCIONALNO MIJEŠANJE U PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA - PODNOSITELJICA JE DOVEDENA U TEŠKU MATERIJALNU SITUACIJU ZBOG MJESEČNOG IZNOSA KOJI JOJ SE USTEŽE OD MIROVINE KAO NAKNADA ŠTETE ZA KLEVETU

TEŠIĆ protiv SRBIJE

*zahtjevi broj 4678/07 i 50591/12
presuda od 11. veljače 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva osuđena je u kaznenom postupku zbog kaznenog djela klevete na štetu odvjetnika N.B..

Tijekom 2006. godine, N.B. je protiv podnositeljice pokrenuo i parnični postupak radi naknade štete zbog klevete. Nadležni Općinski sud donio je presudu u korist tužitelja, nalažući podnositeljici isplatu naknade štete zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom te isplatu troškova postupka (ukupni iznos od oko

SUD:

...priroda i težina nametnute sankcije, kao i dostatno obrazloženje domaćih sudova posebno su važna pitanja pri ocjeni proporcionalnosti miješanja prema članku 10. stavku 2. Konvencije.

4.900,00 EUR). Protiv navedene presude, podnositeljica je podnijela žalbu koju je žalbeni sud odbacio potvrđujući presudu Općinskog suda. Tijekom 2009. godine, podnositeljica je podnijela Ustavnu tužbu.

Tijekom 2009. godine, N.B. je Općinskom sudu u Novom Sadu podnio prijedlog za ovrhu temeljem gore navedene presude donesene u parničnom postupku. Budući da podnositeljica nije podmirila novčani iznos određen predmetnom presudom u roku, u srpnju 2009. godine, Općinski sud donio je rješenje o ovrsi kojim je naložio obročnu otplatu dugovanja na način da se svaki mjesec ima ustezati 2/3 mirovine podnositeljice u korist N.B.-a do konačne isplate. Nakon svakog mjesečnog ustezanja po osnovi rješenja o ovrsi, podnositeljici je na računu ostajalo oko 60 EUR za troškove života.

Podnositeljica je isticala kako je lošeg zdravstvenog stanja te kako joj je mjesečno potrebno minimalno 5.000,00 RSD (oko 44 EUR) za troškove liječenja.

❖ OCJENA SUDA

Sud je utvrdio kako je i presudom donesenom u parničnom postupku i rješenjem o ovrsi došlo do povrede prava na slobodu izražavanja. Obje odluke donesene su sukladno važećim odredbama domaćeg prava ostvarujući pri tom opravdani cilj – zaštitu ugleda druge osobe. Ono što je Sud ispitivao u predmetnom slučaju je li takvo miješanje bilo nužno u demokratskom društvu.

Naime, ukupan iznos koji je podnositeljica dužna isplatiti na ime naknade štete iznosi oko 4.900,00 EUR te odgovara iznosu od otprilike šest mjesečnih mirovina podnositeljice. Iz relevantnih odredaba srpskog Ovršnog zakona proizlazi kako se temeljem rješenja o ovrsi može zaplijeniti *do* 2/3 mjesečne mirovine ovršenika. Imajući navedeno na umu, očito je kako se ovdje mogao primijeniti fleksibilniji pristup prilikom izračuna iznosa koji će se mjesečno ustezati s računa podnositeljice. Po predmetnom rješenju o ovrsi, ustezanje je počelo tijekom kolovoza 2009. godine te zaključno s lipnjem 2013. godine podnositeljica je otplatila iznos od oko 4,350,00 EUR. Međutim, s obzirom na zakonsku zateznu kamatu, podnositeljica će predmetno dugovanje u potpunosti podmiriti tek za otprilike dvije godine. Iz navedenog proizlazi da podnositeljica na raspolaganju ima iznos od oko 60 EUR za troškove života. Navedeni iznos nije dostatan za troškove liječenja koji mjesečno iznose oko 44 EUR. Prema mišljenju Suda, ustezanjem iznosa od 2/3 ukupne mirovine podnositeljice, ista je dovedena u neizvjesnu financijsku situaciju što

je osobito nepovoljno kada se radi o starijoj osobi koja je lošeg zdravstvenog stanja. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako navedeno miješanje nije bilo nužno u demokratskom društvu te da je došlo do povrede čl.10. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

6.000,00 EUR nematerijalna šteta
5.500,00 EUR materijalna šteta
2.200,00 EUR troškovi postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *kleveta*
- *ovrha*
- *izbor sankcije*
- *proporcionalnost miješanja u pravo na slobodu izražavanja*

ČLANAK 14.

ZABRANA DISKRIMINACIJE

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

PODNOŠITELJI SU PROPUSTILI IZNIJETI SVOJE PRIGOVORE U VEZI S DISKRIMINACIJOM PRED USTAVNIM SUDOM

VUČKOVIĆ i DR. protiv SRBIJE

*zahtjev broj 17153 i dr.
presuda Velikog vijeća
od 25. ožujka 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Trideset podnositelja zahtjeva su državljani Srbije, koji su bili mobilizirani (kao rezervisti) od strane Jugoslavenske vojske za vrijeme intervencije NATO-a u Srbiji. Na osnovu toga su imali pravo na dnevnice u periodu od ožujka do lipnja 1999. godine. Podnositelji su tvrdili da je poslije njihove demobilizacije Srbija odbila izvršiti svoju obavezu isplate dnevnica

SUD:

...kada pravni sustavi predviđaju ustavnu zaštitu osnovnih prava i sloboda, onaj koji se pritužuje na povredu tih prava mora pokušati ostvariti njihovu zaštitu pred domaćim sudovima.

prema njima. Rezervisti su organizirali niz javnih prosvjeda, a slijedom dugotrajnih pregovora, dana 11. siječnja 2008. godine Srbija je zaključila Sporazum sa grupom rezervista koji imaju prebivalište na području 7 općina koje imaju status nerazvijenog područja kojim je zajamčeno da će im dio duga biti plaćen u šest mjesečnih rata.

Međutim podnositelji, kao ni ostali rezervisti koji nisu imali prebivalište u tim općinama nisu imali nikakva prava temeljem navedenog sporazuma.

Podnositelji su podnijeli građanske tužbe pred sudovima u Srbiji sa zahtjevom za isplatu dnevnica tvrdeći da su diskriminirani. Njihovi zahtjevi su odbačeni jer su podneseni izvan zakonskog roka.

U postupku pred Ustavnim sudom podnositelji su isticali pogrešnu i nekonzistentnu primjenu zastarnih rokova. U prosincu 2012. godine Ustavni sud je usvojio prigovore podnositelja i naložio objavu odluke u službenom glasilu, smatrajući to prikladnom zadovoljštinom.

U međuvremenu, u Srbiji su se vodili sudski postupci u određenom broju sličnih predmeta u kojima nije došlo do zastare, i u kojima su usvojeni zahtjevi rezervista za isplatu dnevnica.

❖ OCJENA SUDA

U presudi vijeća od 28. kolovoza 2012. godine Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog različite prakse domaćih sudova, ali da je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 1. Protokola broj 1. Vijeće je utvrdilo da nije bilo „objektivnog i opravdanog razloga“ da se podnositelje drugačije tretira samo na temelju mjesta prebivališta.

Veliko vijeće Europskog suda najprije je ponovilo da ono može razmotriti sve aspekte zahtjeva koje je ranije razmatralo vijeće, dakle i pitanje dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva.

Sud je upozorio na načelo supsidijarnosti naglasivši da svaki pojedinac prije obraćanja Europskom sudu mora iscrpiti domaća pravna sredstva u vezi sa prigovorima koje ističe u pogledu povreda prava zaštićenih Konvencijom. To podrazumijeva i poštivanje formalnih zahtjeva i rokova propisanih domaćim pravom.

Sud je utvrdio da su podnositelji zahtjeva u ovom predmetu imali na raspolaganju različita pravna sredstva kojima su mogli tražiti zaštitu svojih prava.

Naime, podnositelji su imali mogućnost u zakonskim rokovima pokrenuti postupak pred domaćim sudovima na ime naknade štete zbog neisplaćenih dnevnica. Također, temeljem važećeg zakonodavstva mogli su osporiti i diskriminatorno postupanje.

Sud je uzeo u obzir da je prvostupanjski sud dana 8. srpnja 2010. godine, odbio tužbeni zahtjev i u obrazloženju između ostalog

zaključio da, iako je potraživanje osnovano, ono se mora odbiti kao zastarjelo, što predstavlja pitanje interpretacije domaćeg prava koje je stvar nacionalnih vlasti.

Sud dalje primjećuje da su se podnositelji obratili Ustavnom sudu tvrdeći da je praksa domaćih sudova u vezi sa pitanjem roka zastare različita. Međutim, podnositelji nisu pred Ustavnim sudom postavili pitanje diskriminacije, pa je razumljivo da Ustavni sud nije razmatrao ovo pitanje. Sud je detaljno razmatrao pitanje učinkovitosti ustavne žalbe i zaključio da kada pravni sustavi predviđaju ustavnu zaštitu osnovnih prava i sloboda, onaj koji se pritužuje na povredu tih prava mora pokušati ostvariti njihovu zaštitu pred domaćim sudovima.

Razmatrajući postoji li neki poseban razlog zbog kojeg podnositelji nisu imali obavezu iskoristiti domaća pravna sredstva, Sud primjećuje da nema logičnog objašnjenja zašto su svoje tužbe podnijeli tek 2009. godine iako pitanje „ratnih dnevnica“ datira još iz 1999. godine.

Stoga je Sud donio presudu da ne može razmatrati osnovanost zahtjeva.

KLJUČNE RIJEČI

- *diskriminacija*
- *učinkovito pravno sredstvo*
- *supsidijarnost*
- *dopuštenost zahtjeva*

**NEMA POVREDE - PRIMJENA
POVOLJNIJIH UVJETA ZA SPAJANJE
OBITELJI NA OSOBE KOJI IMAJU DANSKO
DRŽAVLJANSTVO NAJMANJE 28 GODINA
NE PREDSTAVLJA DISKRIMINACIJU**

**BIAO protiv
DANSKE**

*zahtjev br. 38590/10
presuda od 25. ožujka 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelji zahtjeva su bračni par. Podnositelj je rođen u Togoanskoj Republici gdje je živio do svoje šeste godine kada se preselio u Gani gdje je živio do 21. godine života. U Danskoj je boravio od srpnja 1993. godine, a 2002. godine je stekao dansko državljanstvo.

U veljači 2003. godine vjenčao se sa podnositeljicom zahtjeva koja je rođena u Gani, a u trenutku sklapanja braka nikada nije posjetila Dansku niti je poznavala danski jezik. Tjedan dana nakon sklapanja braka podnositeljica je podnijela zahtjev za izdavanje boravišne dozvole u Danskoj koji je dana 01. srpnja 2003. godine odbijen temeljem Zakona o strancima. Domaća tijela ustanovila su kako nisu ispunjeni uvjeti da gđi Biao bude odobren predmetni zahtjev. Naime, u slučaju kada bračni par zahtijeva izdavanje boravišne dozvole radi spajanja obitelji, isti mora imati jaču povezanost s Danskom nego s nekom drugom državom (u ovom slučaju Ganom). Navedeni uvjet poznat je kao zahtjev povezanosti („*attachment requirement*“). Isto tako, supružnici moraju biti stariji od 24 godine.

Nadalje, u prosincu 2003. godine, na snagu je stupila promjena Zakona o strancima prema kojoj se tzv. *zahtjev povezanosti* više nije primjenjivao na osobe koje su najmanje 28 godina bile danski državljani (tzv. *Pravilo o 28*

godina). Isto tako, navedena promjena Zakona primjenjivala se i na osobe koje su rođene ili su se nastanile u Danskoj kao djeca pod uvjetom da je ispunjeno *Pravilo o 28 godina*.

Tijekom 2004. godine supruga podnositelja podnijela je žalbu nadležnom danskom ministarstvu koje je istu odbacilo. Nadležna tijela ustanovila su kako se bračni par može nastaniti u Gani budući da podnositeljica cijelo vrijeme tamo živi i ima obitelj, a da podnositelj također imao veze s Ganom s obzirom da je u Gani deset godina pohađao školu. Nadalje, podnositelj je i sam istaknuo kako u Gani može dobiti boravišnu dozvolu pod uvjetom da pronade zaposlenje.

U srpnju 2006. godine, podnositelji su pokrenuli postupak pred danskim Visokim sudom navodeći kako su pretrpjeli diskriminaciju suprotno Konvenciji i Europskoj konvenciji o državljanstvu. Osobito su isticali kako je promjena Zakon o strancima dovela do različitosti u postupanju prema dvjema grupama danskih državljana - onim državljanima koji su dansko državljanstvo stekli rođenjem i onima koji su ga kasnije u životu stekli po nekoj drugoj osnovi. Naime, navedenom promjenom osobe koje su imale dansko državljanstvo najmanje 28 godina (*Pravilo o 28 godina*), nisu više morale ispuniti tzv. *zahtjev povezanosti*. Sukladno navedenom, na podnositelja bi se sve do 2030. godine i dalje primjenjivao navedeni zahtjev, budući da je isti u predmetnom razdoblju dansko državljanstvo imao tek nešto kraće od dvije godine. U rujnu 2007. godine, Visoki sud je ustanovio kako zbog toga što je podnositeljima odbijen zahtjev za spajanje obitelji budući da nije ispunjen *zahtjev povezanosti* i *Pravilo o 28 godina*, nije došlo do povrede Konvencije niti Europske konvencije o državljanstvu.

U siječnju 2010. godine, Vrhovni sud potvrdio je navedenu odluku. U međuvremenu, tijekom 2003. godine, podnositeljici je omogućen ulazak u Dansku temeljem turističke vize. U studenom 2003. godine bračni par se preselio u

Švedsku gdje im je tijekom 2004. godine rođen sin. Sin podnositelja ima dansko državljanstvo budući da isto ima njegov otac.

❖ OCJENA SUDA

Vezano za navodnu povredu čl. 8. Konvencije

Sud podsjeća kako je država članica ovlaštena kontrolirati ulazak i boravak stranaca na vlastitom teritoriju. Čl. 8. Konvencije ne obvezuje državu članicu da osigura strancu boravak na vlastitom teritoriju niti da osigura spajanje obitelji. Obveza države članice da omogući boravak članovima obitelji koja već boravi na njezinom teritoriju ovisit će o okolnostima slučaja i općem interesu.

U podnositeljevom slučaju, Sud je ustanovio kako su danske vlasti postigle pravednu ravnotežu između javnog interesa glede osiguravanja učinkovite imigracijske kontrole s jedne strane i potrebe podnositelja da im se odobri spajanje obitelji u Danskoj, s druge.

Naime, podnositelj je imao tijesnu vezu i s Togoanskom Republikom i s Ganom i s Danskom, za razliku od svoje supruge koja takvu vezu ima samo s Ganom. Jedina poveznica koju je podnositeljica imala s Danskom bio je njezin suprug koji je imao dansko državljanstvo.

Nadalje, danske vlasti nisu nikada jamčile podnositeljima da će zahtjev podnositeljice za izdavanje boravišne dozvole biti odobren. Podnositelji su u trenutku sklapanja braka u veljači 2003. godine, morali biti svjesni tzv. *zahtjeva povezanosti* koji je stupio na snagu ranije, u srpnju 2002. godine. Naime, podnositeljica je trebala znati kako je zasnivanje obiteljskog života u Danskoj neizvjesno, s obzirom na danske propise. Štoviše, nakon što je podnositeljici odbijen zahtjev za izdavanje boravišne dozvole, ista nije mogla očekivati da će joj boravak u Danskoj biti odobren temeljem vize za turiste.

SUD:

...nacionalne vlasti su postigle pravednu ravnotežu između javnog interesa glede osiguravanja učinkovite imigracijske kontrole s jedne strane i, s druge strane, potrebe podnositelja da im se odobri spajanje obitelji.

Povrh svega, podnositelj je izjavio da se, ukoliko pronađe zaposlenje, on i njegova supruga se mogu nastaniti u Gani. Domaći sudovi su stoga ustanovili kako odbijanje zahtjeva za izdavanje boravišne dozvole u Danskoj, nije sprječavalo podnositelje da pravo na obiteljski život ostvare u Gani ili nekoj drugoj državi.

Slijedom navedenog, Sud smatra kako nije došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

Vezano za povredu čl. 14. u svezi čl. 8. Konvencije

Da bi se radilo o povredi čl. 14. Konvencije, mora postojati različitost u postupanju prema osobama u sličnim situacijama. Takva različitost u postupanju je diskriminatorna ako nema objektivni i razuman cilj.

Prema mišljenju Suda, podnositelji nisu uspjeli dokazati da su prilikom primjene *Pravila o 28 godina* pretrpjeli diskriminaciju po osnovi rase ili etničkog podrijetla. Sud ističe kako su od primjene *zahtjeva povezanosti* isključene osobe koji nisu danski državljani, a rođene su i odrasle u Danskoj ili su u istu došle kao djeca, pod uvjetom da u Danskoj žive najmanje 28 godina. Međutim, Sud je mišljenja kako je došlo do različitosti u postupanju prema podnositelju koji je bio danski državljanin u

razdoblju kraćem od 28 godina u usporedbi s osobama koje su bile danski državljani dulje od 28 godina. Međutim, navedena različitost u postupanju imala je opravdan cilj i svrhu.

Naime, Sud ističe kako u predmetnom razdoblju podnositeljeva veza s Danskom nije bila jača od veze s nekom drugom državom. Kao što je već prethodno spomenuto, podnositelj je imao tijesne veze s Togoanskom Republikom, s Ganom i s Danskom, za razliku od podnositeljice koja nije imala poveznicu s Danskom.

Nadalje, u trenutku kada je odbijen zahtjev zbog spajanja obitelji, podnositelj nije udovoljavao *zahtjevu povezanosti* s obzirom da je dansko državljanstvo imao tek oko dvije godine. Prema mišljenju Suda, to što podnositelj nije izuzet iz primjene *zahtjeva povezanosti*, nije nerazmjerna s ciljem *Pravila o 28 godina* budući da je u to vrijeme dansko državljanstvo imao tek oko dvije godine. Naime, cilj navedenog pravila je davanje

prednosti onim danskim državljanima koji su imali tješnje veze s Danskom i kojima se spajanje obitelji s bračnim drugom koji se nalazi u inozemstvu moglo odobriti jednostavnim putem budući da se moglo očekivati kako će njihova integracija u dansko društvo biti uspješna.

Sukladno navedenom, Sud je ustanovio kako u predmetnom slučaju nije došlo do povrede čl. 14. Konvencije u svezi čl. 8. iste.

KLJUČNE RIJEČI

- *imigracijska politika*
- *spajanje obitelji*
- *razlika u postupanju prema porijeklu*
- *proporcionalnost*

ČLANAK 1. PROTOKOLA BR.1.

PRAVO VLASNIŠTVA

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

POVREDA PRAVA NA MIRNO UŽIVANJE VLASNIŠTVA ZBOG SUSTAVA ZAŠTIĆENE NAJMANINE KOJI VLASNICIMA STANOVA NAMEĆE NISKU RAZINU NAJAMNINE

**BITTO I DR. protiv
SLOVAČKE**

*zahtjev broj 30255/09
presuda od 28. siječnja 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Zahtjev je podnijelo više slovačkih državljana (21), koji su prigovorili da je zbog primjene

„kontroliranih“ (zaštićenih) najamnina na njihovoj imovini povrijeđeno njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva.

Za vrijeme komunističkog režima u Slovačkoj određen broj stambenih zgrada je konfisciran ili oduzet bez odgovarajuće naknade vlasnicima. Vlasnicima kojima vlasništvo nije formalno oduzeto nametnuta su ograničenja u raspolaganju imovinom. Državne vlasti odlučivale su o korištenju stanova i iznosima koje su njihovi korisnici plaćali za „pravo trajnog korištenja“.

Nakon 1991. godine dio stambenih zgrada vraćen je ranijim vlasnicima, ali su u većini njih živjeli stanari sa „pravom trajnog korištenja“, kasnije nazvanim „pravo stanovanja s kontroliranom najamninom“. Maksimalan iznos najamnine određivala je država, a unatoč stalnim povećanjima maksimalnog iznosa, on je i dalje ostao ispod iznosa slobodno ugovorene najamnine. Vlasnici stanova nisu imali način da isele stanare bez osiguranja „naknade za stanovanje“. Štoviše, nisu mogli prenijeti vlasništvo nad takvim stanom nikome osim stanaru.

Podnositelji zahtjeva u ovom predmetu su vlasnici stanova na koje se primjenjuje ili se ranije primjenjivao sustav zaštićenih najamnina. Osim što su najmnine koje su ostvarivali bile daleko ispod slobodno ugovorenih najamnina na tržištu, vlasnici su trpjeli štetu i zbog toga što su troškovi održavanja nekretnina bili viši od prihoda koje su ostvarili temeljem „kontrolirane najamnine“.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je utvrdio da sustav „kontroliranih najamnina“ predstavlja miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva. Navedeno miješanje bilo je u skladu s nacionalnim slovačkim zakonodavstvom, te je imalo legitiman cilj –

socijalnu politiku u području stambenog zbrinjavanja.

Međutim, ocjenjujući proporcionalnost miješanja u pravo vlasništva, Sud je utvrdio da je vlasnicima stanova nametnut prekomjeran teret.

Sud je prihvatio kako je u kontekstu napuštanja komunističkog režima, uspostave samostalne države i tranzicije u tržišno orijentirano gospodarstvo trebalo uskladiti složena socijalna, ekonomska i politička pitanja. Također, uzeo je u obzir da se vladinom politikom i zakonskim izmjenama nastojao smanjiti teret nametnut vlasnicima stanova.

Međutim, Sud je primijetio da je Slovačka ratificirala Konvenciju još 1992. godine, a sustav kontrolirane najamnine se još uvijek primjenjuje. Sud je primijetio i to da je Vlada u više navrata donosila planove za deregulaciju sustava najamnine, ali da navedeni planovi nisu realizirani. Unatoč povećanjima najamnine, uključujući godišnje povećanje od 20% predviđeno zakonom br. 260/2011, ona je ostala vrlo niska, a navedeni zakon se ne odnosi na situaciju kakva je bila prije njegovog donošenja (a bila je još nepovoljnija za podnositelje).

Sud je naglasio da legitiman interes zajednice u takvim slučajevima traži pravednu raspodjelu socijalnog i financijskog tereta prilikom reforme stambenog zbrinjavanja u državi. Ovaj teret ne može biti nametnut samo jednoj određenoj socijalnoj grupi, bez obzira na važnost interesa druge grupe ili čitave zajednice.

Sud je pritom posebno imao u vidu da nije riječ o velikom broju stanova na koje se primjenjuje „kontrolirana najamnina“, te da sustav „kontrolirane najamnine“ nije ranije okončan zbog nedostataka u stambenoj politici države.

Sud je presudio da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

SUD:

...legitiman interes zajednice traži pravednu raspodjelu socijalnog i financijskog tereta prilikom reforme stambenog zbrinjavanja u državi. Ovaj teret ne može biti nametnut samo jednoj određenoj socijalnoj grupi, bez obzira na važnost interesa druge grupe ili čitave zajednice.

Uz to, Sud je utvrdio da je riječ o sustavnoj povredi Konvencije koja proizlazi iz slovačkog zakonodavstva i prakse. Iako Sud obično ne naznačuje opće mjere koje država treba poduzeti za otklanjanje utvrđenih povreda (država je u načelu slobodna sama, uz nadzor Odbora ministara, izabrati način izvršenja presude), u predmetima poput ovog, kada se velik broj ljudi nalazi u istoj pravnoj situaciji, Sud je ovlašten navesti mjeru ili mjere za otklanjanja povrede.

Sud je ocijenio kako je slovačkim zakonom predviđeno postupno izjednačavanje „kontrolirane najamnine“ sa slobodno ugovorenom najamninom zaključno s 2016. godinom, ali da su te mjere usmjerene samo na eliminaciju učinaka sustava „kontrolirane najamnine“ počevši od 2017. godine, a ne predviđaju nikakvu zadovoljštinu za situaciju koja je postojala prije usvajanja tih mjera.

Stoga je Sud, kao mjeru za izvršenje ove presude, naznačio da tužena država treba uvesti, što prije, posebno i jasno regulirano pravno sredstvo za naknadu štete kojim bi se pružila stvarna i učinkovita zadovoljština za utvrđenu povredu.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Sud je zaključio kako pitanje pravične naknade za povredu Konvencije (u odnosu na 21 podnositelja u ovom predmetu) još nije sazrelo za odlučivanje, te je ostavio Vladi i podnositeljima tri mjeseca od konačnosti presude da dostave pisana očitovanja u pogledu pravične naknade ili da obavijeste Sud o postizanju prijateljskog rješenja po tom pitanju.

KLJUČNE RIJEČI

- zaštićena najamnina
- prekomjeran teret
- sloboda procjene države
- stambeno zbrinjavanje

NEMA DISKRIMINACIJE U VEZI S ČLANKOM 1. PROTOKOLA BR.1 - PODNOŠITELJ NEMA PRAVO NA „DODATAK ZA ZAHVALNOST“ KOJI SE DODJELJUJE SAMO RATNIM VETERANIMA ARAPSKOG I BERBERSKOG PORIJEKLA

**MONTOYA protiv
FRANCUSKE**

*zahtjev broj 62170/10
presuda od 23. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Zahtjev Europskom sudu za ljudska prava podnio je francuski državljanin koji živi u Francuskoj. Podnositelj, koji je europskog porijekla, rođen je 1942. godine u Alžiru u vrijeme dok je Alžir bio francuski departman. Zbog svog europskog porijekla imao je običan civilni status, za razliku od domicilnog stanovništva na koje se primjenjivao civilni status prema lokalnom pravu.

Tijekom alžirskog rata podnositelj se pridružio izvanrednim civilnim jedinicama francuske

SUD:

*...za primjenu članka 14.
mora postojati razlika u
postupanju prema osobama
u usporedivim situacijama.*

*Takva razlika je
diskriminatorna ako ne
postoji objektivno i razumno
opravdanje, to jest, ako se
njome ne želi postići
legitiman cilj ili ako nema
proporcionalnosti između
upotrijebljenih sredstava i
cilja koji se njome želi
postići. Pri tome država u
načelu ima široku slobodu
procjene.*

vojske. Nakon završetka rata preselio se u Francusku.

Podnositelj je potom podnio zahtjev za „dodatak za zahvalnost“ koji se isplaćivao bivšim članovima izvanrednih jedinica i

sličnim grupama. Njegov zahtjev odbila su sva francuska tijela nakon utvrđenja da je podnositelj europskog porijekla (i imao je običan civilni status), a da je „*dodatak za zahvalnost*“ ograničen na osobe koje su imale civilni status prema lokalnom pravu (osobe arapskog i berberskog porijekla)

❖ **OCJENA SUDA**

Članak 14. zajedno s člankom 1. Protokola broj 1.

Sud je naglasio da za primjenu članka 14. mora postojati razlika u postupanju prema osobama u usporedivim situacijama. Takva razlika je diskriminatorna ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje, to jest, ako se njome ne želi postići legitiman cilj ili ako nema proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se njome želi postići. Pri tome država u načelu ima široku slobodu procjene.

U ovom predmetu došlo je do razlike u postupanju između bivših saveznika arapskog ili berberskog porijekla koji su imali civilni status prema lokalnom pravu i onih europskog porijekla koji su imali običan civilni status. Zajedničko im je svima da su bili pripadnici izvanrednih jedinica tijekom alžirskog rata, a potom su preseljeni u Francusku na kraju rata. Država je svim preseljenim saveznicima dodijelila financijska sredstva kako bi im pomogla da se smjeste u Francuskoj, te im, bez ikakvih razlika, dodijelila status ratnih veterana. Zakonodavac je, međutim, smatrao

da bivšim saveznicima arapskog i berberskog porijekla treba dodijeliti i poseban dodatak, imajući u vidu posebne teškoće i patnje koje su pretrpjeli, kao i činjenicu da su napustili zemlju svojih korijena te iskusili specifične i dugotrajne poteškoće prilikom preseljenja i integracije u Francuskoj.

Sud je smatrao kako je odavanje posebnog priznanja za odanost i patnje bivših saveznika arapskog i berberskog porijekla legitiman cilj. Imajući u vidu da je „*dodatak za zahvalnost*“ samo jedan od načina na koji je Francuska priznala žrtvu bivših saveznika, kao i široku slobodu procjene države, Sud je zaključio kako nije neproporcionalno osigurati dodatak samo bivšim saveznicima arapskog ili berberskog porijekla.

Stoga nije došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 1. Protokola br. 1.

KLJUČNE RIJEČI

- *ratni veterani*
- *razlika u postupanju prema osobama u usporedivoj situaciji*
- *poseban novčani dodatak*

ČLANAK 3. PROTOKOLA BR.1.

PRAVO NA SLOBODNE IZBORE

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će u razumnim razdobljima provoditi slobodne izbore tajnim glasovanjem, u uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

UVJET DA KANDIDATURU NEZAVISNOG KANDIDATA NA IZBORIMA ZA EUROPSKI PARLAMENT TREBA PODRŽATI 100.000 BIRAČA NIJE POVREDA PRAVA NA SLOBODNE IZBORE

**MIHAELA MIHAI
NEAGU protiv
RUMUNJSKE**

*zahtjev br. 66345/09
odluka od 6. ožujka 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva podnijela je središnjem izbornom povjerenstvu svoju kandidaturu za Europski parlament (izbori od 7. lipnja 2009. godine), uz koju je priložila potpise 15.000 osoba upisanih u popis birača.

Izorno povjerenstvo odbacilo je njezinu kandidaturu zbog toga što je imala nedovoljan broj potpisa. Naime, rumunjski zakon o

SUD:

...obaveza da prikupe velik broj potpisa može lišiti nezavisne kandidate prilike da predstavljaju određeni dio biračkog tijela.

Međutim, ta okolnost nije sama po sebi odlučna i treba je analizirati u okolnostima konkretnog slučaja.

organizaciji izbora za Europski parlament zahtijevao je 100.000 potpisa potpore za nezavisnog kandidata. Podnositeljica je podnijela prigovor protiv navedene odluke, koji je odbijen budući da je odluka bila u skladu sa zakonom. Pred žalbenim sudom podnositeljica je, između ostalog, istaknula kako odredbe zakona koje zahtijevaju 100.000 potpisa potpore nezavisnom kandidatu smatra neustavnima. Ustavni sud je međutim ocijenio kako navedena zakonska odredba nije suprotna Ustavu.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je ponovio kako postavljanje uvjeta vezanih za broj potpisa za kandidaturu na izborima ne predstavlja povredu prava naroda na izbor svojih predstavnika.

Utvrдио je da, za razliku od drugih članaka Konvencije, članak 3. Protokola br. 1 ne navodi niti ograničava ciljeve koji se ograničenjem treba postići.

Sud je stoga morao provjeriti je li uvjet za kandidaturu na koji podnositeljica prigovara imao legitiman cilj i postoji li proporcionalnost između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići.

Cilj ove odredbe bio je napraviti razumnu selekciju između kandidata kako bi se osigurala njihova reprezentativnost u Europskom parlamentu, te kako bi se spriječile eventualne zlouporabe kandidature.

Poput Ustavnog suda, i Sud smatra kako je riječ o izboru zakonodavca koji se temelji na političkim i institucionalnim kriterijima.

Kad je riječ o proporcionalnosti, treba reći da 100.000 potpisa koliko ih se zahtijeva za valjanu kandidaturu nezavisnog kandidata za jedno od 33 mjesta u Europskom parlamentu koji pripadaju Rumunjskoj predstavlja 0,55% ukupnog broja birača u Rumunjskoj. Obaveza da prikupe velik broj potpisa može lišiti nezavisne kandidate prilike da predstavljaju određeni dio biračkog tijela. Međutim, ta okolnost nije sama po sebi odlučna i treba je analizirati u okolnostima konkretnog slučaja.

Postotak broja potpisa u odnosu na broj upisanih birača je manji od maksimalnog postotka od 1% koji preporučuje Venecijanska komisija. Dakle, ovaj se uvjet ne može smatrati prekomjernim. U konačnici, na izborima 7. lipnja 2009. godine dva nezavisna kandidata su prikupila dovoljan broj potpisa za kandidaturu, a jedan od njih je dobio i značajan broj glasova.

Sud je nadalje utvrdio kako propisi Europske unije ostavljaju državama članicama široku

slobodu procjene u pitanju organizacije izbora zastupnika u Europskom parlamentu. Budući da je pravo Europske unije preneseno u nacionalno pravo, podnositeljica je upravo putem nacionalnog prava imala na raspolaganju pravna sredstva za svoj prigovor koja je i koristila.

U svjetlu stajališta iznesenih u svojoj sudskoj praksi i velike slobode koju pravo Europske unije ostavlja državama članicama u određivanju kriterija za kandidaturu, Sud je zaključio kako je broj potpisa koji je bio potreban za podnošenje nezavisne kandidature opravdan, nije diskriminatoran u odnosu na političke stranke i ne predstavlja povredu prava na koje se poziva podnositeljica.

KLJUČNE RIJEČI

- *izbori za Europski parlament*
- *nezavisna kandidatura*
- *pravo biti biran u predstavničko tijelo*

ČLANAK 35., 1.

UVJETI DOPUŠTENOSTI

Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.

NEPOŠTIVANJE ŠESTOMJESEČNOG ROKA

**SOKOLOV I DR.
protiv SRBIJE**

*zahtjev broj 20859/10)
odluka od 14. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

U razdoblju od 2003. do 2005. godine podnositelji su dobili pravomoćne sudske presude protiv svog bivšeg poslodavca, poduzeća u društvenom, odnosno državnom vlasništvu, kojima se bivšem poslodavcu nalaže isplata zaostalih plaća i povrat naknade za socijalno osiguranje.

Godine 2005. pokrenut je stečajni postupak nad poduzećem.

Podnositelji su prijavili svoje tražbine u stečajnom postupku, ali imovina poduzeća nije bila dovoljna da se u cijelosti namire.

Godine 2008. trgovački sud je obustavio stečajni postupak i naložio likvidaciju poduzeća. Njegova je odluka objavljena u

SUD:

...podnositelji su morali iznijeti svoje prigovore Sudu bez nepotrebnog odlaganja čim je postalo očigledno da nema realnih izgleda za povoljan ishod ili napredak na domaćoj razini.

službenom listu i zabilježena u odgovarajućim javnim registrima.

Godine 2010. odvjetnik podnositelja zatražio je dostavu odluke. Iste godine podnositelji su podnijeli ustavnu tužbu koja je odbačena.

❖ OCJENA SUDA

U postupku pred Sudom Vlada je tvrdila da su podnositelji podnijeli zahtjev Sudu izvan šestomjesečnog roka, navodeći da je rok počeo teći od dana objave odluke o okončanju stečajnog postupka u službenom listu, odnosno, od njezine pravomoćnosti.

U predmetima koji se odnose na izvršenje pravomoćnih sudskih odluka, država je izravno odgovorna za dugove subjekata koji, kao u ovom slučaju, nisu u dovoljnoj mjeri institucionalno i operativno neovisni o državi. Budući da su presude u korist podnositelja ostale djelomično neizvršene, situacija na koju se podnositelji žale mora se smatrati trajnom.

Međutim, niti ta trajna situacija nije mogla odgoditi tijekom šestomjesečnog roka na neodređeno vrijeme. Podnositelji su morali iznijeti svoje prigovore Sudu bez nepotrebnog odlaganja čim je ostalo očigledno da nema realnih izgleda za povoljan ishod ili napredak na domaćoj razini.

U trenutku kada su saznali, ili trebali saznati da je stečajni postupak dovršen i da je dužnik likvidiran bez pravnih slijednika i imovine, podnositeljima je trebalo biti jasno da u domaćem pravu nema pravnog puta kojim bi mogli postići izvršenje presude protiv poduzeća ili države. Stoga su podnositelji trebali podnijeti svoje zahtjeve Sudu u roku od šest mjeseci od objave odluke trgovačkog suda u službenom listu, ili, najkasnije, od trenutka kada je odluka postala konačna.

Sud primjećuje kako u domaćem pravu nije propisana obveza trgovačkog suda da dostavi odluku podnositeljima, koji su sami trebali zatražiti dostavu te odluke u prikladnom roku.

Slijedi da su zahtjevi podnositelja podneseni izvan šestomjesečnog roka, te ih je Sud iz tog razloga odbacio.

Međutim, Sud je naglasio da to što su podnositelji propustili šestomjesečni rok za

podnošenje zahtjeva Sudu ne dovodi do gašenja opće obveze države za dugove poduzeća.

KLJUČNE RIJEČI

- *stečajni postupak*
- *početak šestomjesečnog roka*
- *objava u službenom glasniku*
- *odgovornost države za dugove poduzeća u njezinom vlasništvu*

ČLANAK 35., 3. (a)

UVJETI DOPUŠTENOSTI

Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. ako:

a) zahtjev smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očito neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva...

ZLOUPORABA PRAVA NA PODNOŠENJE ZAHTJEVA

**MARTINS ALVES
protiv PORTUGALA**

*zahtjev broj 56297/11
odluka od 21. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Protiv podnositeljice zahtjeva i nekoliko drugih osoba, uključujući njezinog supruga vodio se parnični postupak za naknadu štete.

U siječnju 2011. godine suprug podnositeljice podnio je zahtjev Sudu u kojem je prigovarao na duljinu trajanja tog parničnog postupka. Podnositeljica je svoj zahtjev podnijela u kolovozu 2011. godine, u trenutku kada je postupak povodom zahtjeva njezinog supruga još bio u tijeku. Isti odvjetnik zastupao je i podnositeljicu i njezinog supruga.

SUD:

...odvjetnici moraju pokazati visok stupanj profesionalne razboritosti i iskrene suradnje sa Sudom, te izbjegavati podnošenje neosnovanih zahtjeva.

U suprotnom, umanjit će svoju vjerodostojnost, a u slučaju sustavnih zlouporaba mogu biti isključeni iz postupka sukladno pravilu 36. stavak 4. (b) i 44.D Poslovnika Suda.

Godine 2013. Sud je ispitao zahtjev supruga podnositeljice, utvrdio povredu članka 6. stavka 1. i članka 13. Konvencije zbog dužine postupka i dodijelio mu iznos od 4,500 eura na ime nematerijalne štete i 1,000 eura na ime troškova postupka.

❖ OCJENA SUDA

Kada je podnosio ovaj zahtjev, odvjetnik podnositeljice, koji je do sada podnio brojne zahtjeve Sudu, i stoga je upoznat s postupkom pred Sudom, propustio je obavijestiti Sud da se predmet odnosi na isti domaći postupak kao i zahtjev njezinog supruga, odnosno da je podnositeljica u ovom predmetu supruga podnositelja u ranijem predmetu, te da se zajednički pojavljuju pred domaćim sudovima. Podnošenje dvaju odvojenih zahtjeva, koji se u biti mogu smatrati jednakima, u različito vrijeme, ne predstavlja samo po sebi zlouporabu prava na zahtjev.

Međutim, Sud ne vidi niti jedan legitiman razlog zbog kojeg zahtjev podnositeljice nije mogao biti podnesen zajedno sa zahtjevom njezinog supruga. Štoviše, podnositeljica i

njezin suprug nastupaju zajednički u postupku pred domaćim sudovima i zastupa ih isti odvjetnik.

Osim toga, odvjetnik podnositeljice dostavio je nepotpune informacije koje su krivo navele Sud. Ovaj propust postao je još važniji nakon što je Sud dana 2. travnja 2013. godine donio presudu u predmetu supruga podnositeljice i dosudio mu naknadu prema članku 41. Konvencije. Da je odvjetnik povezo ova dva zahtjeva, Sud ne bi dosudio višu naknadu, budući da je predmet postupka istovjetan, podnositeljica i njezin suprug su stranke u istom postupku, žive zajedno u istom domaćinstvu i zastupa ih isti odvjetnik.

Konačno, Sud konstatira da je utvrdio zlouporabu prava na podnošenje zahtjeva već u dva predmeta u kojima je ovaj isti odvjetnik podnio zahtjeve, a da su još tri zahtjeva koja je podnio taj odvjetnik odbačena kao istovjetna ranijim zahtjevima. Sud naglašava da odvjetnici moraju pokazati visok stupanj profesionalne razboritosti i iskrene suradnje sa Sudom, te izbjegavati podnošenje neosnovanih zahtjeva.

U suprotnom, umanjit će svoju vjerodostojnost, a u slučaju sustavnih zlouporaba mogu biti isključeni iz postupka sukladno pravilu 36. stavak 4. (b) i 44.D Poslovnika Suda.

Ponašanje podnositeljičinog odvjetnika u ovom predmetu suprotno je svrsi prava na podnošenje pojedinačnog zahtjeva iz članka 34. Konvencije, stoga je zahtjev odbačen zbog zlouporabe tog prava.

KLJUČNE RIJEČI

- *neosnovan zahtjev*
- *pogrešno informiranje Suda*
- *profesionalnost odvjetnika*

ZAHTJEV JE OČIGLEDNO NEOSNOVAN - PONIŠTAVANJE DOKUMENATA O PROSTORNOM PLANIRANJU U KONKRETNOM SLUČAJU NIJE UTJECALO NA PODNOSITELJEVA VLASNIČKA PRAVA

**ĐUZEL protiv
HRVATSKE**

*zahtjev broj 45360/10
odluka od 7. siječnja 2014. godine*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je vlasnik hotela u Baškoj Vodi koji je sagrađen 1962. godine i upisan u zemljišne knjige.

Podnositelj je imao namjeru provesti rekonstrukciju hotela, pa je 16. listopada 2001. godine zatražio lokacijsku dozvolu i dostavio svu dokumentaciju, u skladu s propisima koji su tada bili na snazi (Odluka o donošenju Prostornog plana općine Makarska i Odluka o odredbama za provođenje u izgrađenim naseljima na području općine Baška Voda).

Dok je odlučivanje po njegovom zahtjevu još uvijek bilo u tijeku, Ministarstvo okoliša i prostornog uređenja naložilo je općini Baška Voda da stavi izvan snage Odluku o odredbama za provođenje u izgrađenim naseljima na području općine Baška Voda, nakon što je Ministarstvo utvrdilo da je Odluka suprotna važećim zakonima, te da odredbe te Odluke samo ponavljaju odredbe sličnog dokumenta u odnosu na općinu Makarska, a za koje je već utvrđeno da su protivne zakonu.

Slijedom utvrđenja Ministarstva, općina Baška Voda je ukinula Odluku, a podnositelj zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole je odbijen s obrazloženjem da općina Baška Voda nema važećih dokumenata prostornog uređenja, pa ne može izdavati lokacijske dozvole.

Povodom podnositeljeve žalbe, Ministarstvo, kao drugostupanjsko tijelo, poništilo je prvostupanjsko rješenje i naložilo prvostupanjskom tijelu da ispita može li se o zahtjevu za izdavanje lokacijske dozvole odlučiti temeljem prostornog plana šireg područja županije.

U ponovljenom postupku utvrđeno je da u tom trenutku ne postoji dokument prostornog uređenja temeljem kojeg bi se mogli utvrditi elementi izgradnje nužni za izdavanje lokacijske dozvole.

Upravni sud odbio je podnositeljevu upravnu tužbu, a njegova ustavna tužba je odbačena.

Prostorni plan Baške usvojen je 2. travnja 2009. godine. Nakon toga, podnositelj nije podnio novi zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je ocijenio da situacija na koju se žali podnositelj predstavlja kontrolu upotrebe

vlasništva u smislu stavka 2. članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Prema tom članku, država ima pravo kontrolirati pravo

SUD:

...lokacijska dozvola je upravni dokument koji može biti izdan samo na temelju dokumenata o prostornom uređenju, pa je odbijanje podnositeljevog zahtjeva za izdavanje lokacijske dozvole bilo u skladu sa domaćim zakonima.

vlasništva u skladu s općim interesom i provodeći u tu svrhu zakone koje smatra nužnima, s time da mora postojati proporcionalan odnos između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se njime želi ostvariti.

Sud primjećuje da je poništenje Odluke općine Baška Voda, nakon što je Ministarstvo utvrdilo nepravilnosti pri njezinom donošenju, bilo utemeljeno na zakonu. Posljedično, budući da je lokacijska dozvola upravni dokument koji može biti izdan samo na temelju dokumenata o prostornom uređenju, Sud prihvaća da je odbijanje podnositeljevog zahtjeva za izdavanje lokacijske dozvole bilo u skladu sa domaćim zakonima.

Nadalje, Sud smatra da su odluke koje se odnose na prostorni razvoj i planiranje imale legitiman cilj „u skladu s općim interesom“, sukladno stavku 2. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

U pogledu proporcionalnosti miješanja, Sud primjećuje da podnositelj nije dokazao da je poništavanje dokumenata o prostornom planiranju utjecalo na njegova vlasnička prava ili vrijednost njegove imovine ili da je došlo do štete u pogledu njegovih imovinskih prava.

Štoviše, podnositelj nije bio spriječen koristiti svoju imovinu, mogao je njome upravljati i koristiti je u komercijalne svrhe.

Doduše, podnositelj je kroz duže vremensko razdoblje bio u neizvjesnosti u pogledu razvojnih mogućnosti, zbog nepostojanja dokumenata o prostornom uređenju. No, Sud prihvaća da je postupak donošenja prostornog plana složen i osjetljiv.

U svakom slučaju, Sud zaključuje da podnositelj nije imao bezuvjetno pravo dobiti lokacijsku dozvolu i izvršiti planirane radove,

niti su vlasti bile dužne izdati mu lokacijsku dozvolu na temelju dokumenata o prostornom planiranju.

U konačnici, nakon usvajanja prostornog plana općine Baška Voda podnositelj nije podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole.

Slijedom navedenog, Sud je zahtjev proglasio očigledno neosnovanim.

KLJUČNE RIJEČI

- *prostorni plan*
- *lokacijska dozvola*
- *miješanje u pravo vlasništva*
- *nužnost u demokratskom društvu*

ČLANAK 41.

PRAVIČNA NAKNADA

Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.

TUŽENA DRŽAVA DO DATUMA ODREĐENOG PRESUDOM SUDA NIJE USPOSTAVILA UČINKOVIT SUSTAV NAKNADE – SUD NAKNADNOM PRESUDOM SAM ODREDIO PRAVIČNU NAKNADU

KURIĆ I DRUGI protiv SLOVENIJE

*zahtjev broj 26828/06
presuda Velikog vijeća o pravičnoj
naknadi od 12. ožujka 2014. godine*

❖ **ČINJENICE**

U vrijeme stjecanja slovenske neovisnosti, dana 25. lipnja 1991. godine podnositelji zahtjeva su imali državljanstvo SFRJ te državljanstvo jedne od ostalih republika bivše Jugoslavije (osim Slovenije). Na temelju državljanstva SFRJ imali su u tom trenutku pravo trajnog boravišta u Sloveniji. Podnositelji, nakon što je Slovenija proglasila neovisnost, nisu u propisanom roku zatražili

slovensko državljanstvo, pa su dana 26. veljače 1992. godine njihova imena izbrisana iz slovenskog Registra trajnog boravišta.

Podnositelji su tvrdili da je njihovo „*brisanje*“ imalo ozbiljne i teške posljedice. Oduzeti su im dokumenti, neki su izbačeni iz stanova, nisu mogli raditi niti putovati, izgubili su osobnu imovinu te su godinama živjeli u lošim uvjetima s ozbiljnim posljedicama za njihovo zdravlje.

Broj bivših državljana SFRJ koji je izgubio pravo trajnog boravišta popeo se na 25,671. Neki od „*izbrisanih*“ dobrovoljno su napustili Sloveniju, neki su deportirani, a drugi su dobili boravišne dozvole nakon dviju odluka Ustavnog suda Slovenije iz 1999. i 2003. godine koje su proglasile neustavnima odredbe o statusu stranca, dok ih je 7,000 steklo slovensko državljanstvo. Slijedom odluka Ustavnog suda, dana 24. srpnja 2004. godine stupile su na snagu izmjene Zakona o pravnom statusu.

Tijekom postupka pred Velikim vijećem Suda šest podnositelja dobilo je trajne boravišne dozvole. U srpnju 2011. godine slovenska vlada je Sudu dostavila 30-ak pravomoćnih presuda po zahtjevima „*izbrisanih*“ za naknadu štetu. Svi su zahtjevi za naknadu štete odbačeni, većinom zbog propuštanja roka za podnošenje tužbe.

Podnositelji su pred Sudom prigovorili temeljem članka 8. Konvencije da su proizvoljno lišeni pravnog statusa trajnog prebivališta.

Presudom Velikog vijeća od 26. srpnja 2012. godine Sud je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede prava iz članka 8. Konvencije (pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života) i članka 13. Konvencije (pravo na učinkovito pravno sredstvo) u vezi s člankom 8., te povredu članka 14. (zabrana diskriminacije) u vezi s člankom 8. Konvencije.

Sud je primijetio da su podnositelji lišeni pravnog statusa koji im je ranije omogućavao pristup brojnim pravima – uključujući pravo na socijalnu naknadu, zdravstveno osiguranje i mirovinska prava, te pravo na produživanje dokumenata i vozačkih dozvola, kao i brojne mogućnosti, primjerice u sferi zapošljavanja.

Sud je smatrao da je reguliranje statusa bivših državljana SFRJ bio nužan korak koji je Slovenija morala poduzeti kako bi osigurala da one osobe koje ne uspiju dobiti slovensko državljanstvo ne budu time neproporcionalno pogođene. Sud je zaključio kako su unatoč izmjenama zakonodavstva, slovenske vlasti propustile sveobuhvatno i pravodobno ispraviti teške posljedice koje je na podnositelje imalo „brisanje“ njihovih imena iz slovenskog Registra trajnog boravišta.

Sud je primijenio pilot-presudu u ovom predmetu, držeći da slovenska vlada treba u roku od godine dana uspostaviti sustav naknade za „izbrisane“.

Ujedno Sud je pridržao pravo da kasnije odluči o naknadi materijalne štete, te je pozvao stranke da podnesu svoja očitovanja o tome i obavijeste Sud o eventualnom sporazumu koje su postigle to tom pitanju.

Budući da se stranke nisu sporazumjele do datuma koji je naznačio Sud, Sud je odlučio da će sam donijeti presudu o naknadi materijalne štete.

❖ OCJENA SUDA

Gubitak pravnog statusa koji je posljedica „brisanja“ povlačio je za sobom značajne materijalne posljedice za sve podnositelje, uključujući pristup širokom spektru socijalnih i političkih prava i naknada, identifikacijskim dokumentima, vozačkim dozvolama, zdravstvenom osiguranju i obrazovanju, ali i gubitak poslova i drugih mogućnosti, sve dok nisu dobili trajne boravišne dozvole. Precizan izračun svih materijalnih gubitaka koje su pretrpjeli podnositelji nije niti moguć.

SUD:

...razumno je dosuditi svakom podnositelju iznos pravične naknade ovisno o vremenu koje je proveo kao „izbrisana“ osoba, i to od 28. lipnja 1994. godine kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Sloveniju, pa do dana kad je ponovno stekao pravni status osobe s trajnim prebivalištem, pomnoženo s paušalnim mjesečnim iznosom u visini od 150 eura.

Imajući u vidu zahtjeve podnositelja u pogledu socijalne naknade, koje Vlada u načelu nije osporila, Sud je presudio da svih šest podnositelja treba dobiti naknadu za izgubljenu socijalnu naknadu, koju nisu primali zbog „brisanja“ njihovih imena. Sud smatra da je razumno dosuditi svakom podnositelju iznos pravične naknade ovisno o vremenu koje je proveo kao „izbrisana“ osoba, i to od 28. lipnja 1994. godine kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Sloveniju, pa do dana kad je ponovno stekao pravni status osobe s trajnim prebivalištem, pomnoženo s paušalnim mjesečnim iznosom u visini od 150 eura.

Budući da su obitelji koje su primale socijalnu naknadu prema slovenskom zakonodavstvu imale i pravo na dječji doplat, Sud je i tu naknadu uračunao u iznos pravične naknade, ovisno o broju djece koje su podnositelji imali i vremenu koje su djeca bila maloljetna u razdoblju od stupanja Konvencije na snagu i ponovnog stjecanja statusa.

Sud je naložio Sloveniji da podnositeljima isplati iznose u rasponu od 29.400 do 72.770 eura, (ukupno 244,860 eura) u roku od tri mjeseca od konačnosti presude.

Sud je ujedno primijetio da Slovenija do 26. lipnja 2013. godine nije uspostavila sustav za naknadu štete „izbrisanima“.

Ipak, slovenska Vlada je priznala da su potrebne opće mjere za izvršenje presude na nacionalnoj razini, budući da ova situacija nadilazi pojedinačne interese podnositelja u ovom predmetu.

Sud je primio na znanje da je u prosincu 2013. godine Slovenija donijela zakon kojim se uspostavlja sustav naknade štete prema kojem se naknada dodjeljuje u paušalnom iznosu za svaki mjesec koji je osoba provela kao „izbrisana“ te se „izbrisanima“ omogućuje

potraživanje dodatne ograničene naknade štete prema općim pravilima za naknadu štete. Pritom je ocijenio da se rješenje prema kojem se „izbrisanima“ dodjeljuje paušalni iznos za svaki mjesec koji su proveli kao „izbrisani“ čini prikladnim.

Međutim, Sud je naglasio da je za ocjenu ove zakonodavne mjere nadležan Odbor ministara Vijeća Europe u okviru svog nadzora nad izvršenjem presuda Europskog suda.

U postupku pred Sudom u tijeku je još 65 sličnih predmeta, koji uključuju više od 1,000 podnositelja.

KLJUČNE RIJEČI

- „izbrisani“
- *pilot-presuda*
- *materijalna šteta*
- *presuda o pravičnoj naknadi*
- *izvršenje presuda Suda*
- *Odbor ministara Vijeća Europe*
